

UNIVERZITA PALCKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Milan Bitala

SPECIFIKA PRÁCE S CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE

Olomouc 2017

vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem použil jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 14. 4. 2017

Milan Bitala

Poděkování

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování vážené paní Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D. za její rady a podněty, které mi jako vedoucí mé diplomové práce poskytla při jejím zpracování. Dále bych rád poděkoval celé své rodině za trpělivost a projevenou podporu po celou dobu mého studia.

*„ Bez lidí dobré vůle by život byl jen nákladné
a nebezpečné dobrodružství“*

Jan Werich

Jméno a příjmení:	Milan Bitala
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017
Název práce:	SPECIFIKA PRÁCE S CIZINCI V ČESKÉ REPUBLICE
Název v angličtině:	SPECIFIC WORK WITH FOREIGNERS IN THE CZECH REPUBLIC
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na specifika práce s cizinci u nás, v České republice. V úvodu je vymezena odborná terminologie, následuje charakteristika sociální práce s cizinci, kde jsou popsány nejčastější používané metody. Zabývá se současnou strategií migrační politiky ČR, představuje legislativní ukotvení, definuje úlohu Ministerstva vnitra a Policie ČR. Práce představuje jednotlivá zařízení v rámci Správy uprchlických zařízení ČR a popisuje sociální práci s uprchlíky
Klíčová slova:	Azyl, cizinec, uprchlík, migrace, sociální práce, azylová politika, mezinárodní ochrana
Anotace v angličtině:	THE THESIS IS FOCUSED ON THE SPECIFICS OF WORKING WITH FOREIGNERS IN THE CZECH REPUBLIC. THE THEORETICAL PARTS DEFINES TERMINOLOGY, DESCRIBE THE CHARACTERISTICS OF SOCIAL WORK WITH FOREIGNERS. THERE ARE

	DESCRIBED THE MOST COMMON METHODS WHICH ARE MOSTLY USED. THERE ARE SPECIFIED THE CURRENT STRATEGY TO DEAL WITH THE MIGRATION POLICY OF THE CZECH REPUBLIC REPRESENT A LEGISLATIVE BASIS, DEFINING THE ROLE OF MINISTRY OF INTERIOR AND POLICE. THE THESIS REPRESENTS THE INDIVIDUAL DEVICES WITHIN THE REFUGEE FACILITIES ADMINISTRATION OF THE CZECH REPUBLIC AND DESCRIBES SOCIAL WORK WITH REFUGEES
Klíčová slova v angličtině:	Asylum, stranger, refugee migration, social work, asylum policy, international protection
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Etický kodex IFSW, Adelaide, Austrálie, 29. 9. – 1. 10. 2004 Příloha č. 2: Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR Příloha č. 3: Poučení žadatele o mezinárodní ochranu
Rozsah práce:	
Jazyk práce:	Český jazyk

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 Odborná terminologie	10
1.1 Azyl, azylant	10
1.2 Migrant, migrace.....	10
1.3 Uprchlík	11
2 Sociální práce s cizinci.....	14
2.1 Sociální práce.....	14
2.2 Vybrané metody sociální práce.....	20
3 Azylová politika České republiky	25
3.1 Strategie migrační politiky České republiky	25
3.2 Legislativní rámec vztahující se k azylové politice	27
3.3 Ministerstvo vnitra České republiky	34
3.4 Policie České republiky	36
3.5 Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany	37
4 Správa uprchlických zařízení MV ČR	46
4.1 Typy zařízení	46
4.2 Sociální práce v zařízení SUZ	51
Závěr	58
Seznam zkratk	59
Seznam grafů a tabulek.....	60
Seznam použitých zdrojů.....	61
Seznam příloh	64

ÚVOD

Pro diplomovou práci jsem si vybral téma, které je v popředí zájmu naší společnosti.

Jedná se o velký příliv uprchlíků, kteří do Evropy proudili a i nadále proudí několika cestami z afrického kontinentu. Ještě před dvěma roky by málokdo z občanů České republiky předvídal situaci, kdy se na našem území objeví uprchlíci, popřípadě migranti v takovém počtu. Právě počty, které se objevovaly na našem území, mě vedly k zamyšlení, jak vlastně funguje práce s těmito osobami od jejich zjištění, přes následný proces v kompetenci Policie ČR, Ministerstva vnitra a v neposlední řadě sociální práce s nimi. Proto jsem se rozhodl zabývat jednotlivými postupy kompetentních orgánů při práci s uprchlíky

Hlavním cílem diplomové práce je popsat specifika práce s cizinci v České republice.

Dílčí cíle:

Seznámit s vybranou legislativou azylové politiky ČR

Definovat sociální práci s cizinci

Charakterizovat proces správního řízení

Vysvětlit systém činnosti Správy utečeneckých zařízení

Diplomovou práci tvoří čtyři kapitoly. V úvodu se zaměřuji na objasnění odborné terminologie, specifikuji i pojmy azyl, azylant, migrace, migrant, uprchlík. Uvedené pojmy jsou natolik obdobné, že se často ve sdělovacích prostředcích uvádějí jako společné pojmenování určitého jevu, spojeného s přesunem osob z jednoho kontinentu na druhý.

Na odbornou terminologii navazuje charakteristika sociální práce s cizinci, kde nejprve popisují sociální práci, zabývám se odbornými předpoklady, které musí splňovat sociální pracovník a jsou ukotveny v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Současně poukazuji i na osobnostní předpoklady sociálního pracovníka a akceptaci Etického kodexu sociálních pracovníků České republiky. Popisují vybrané metody, které používá sociální pracovník při práci s klienty. Soubor tvoří rozhovor, studium spisové dokumentace, naslouchání, pozorování a poradenství. Ve třetí kapitole se věnuji azylové politice České republiky. Seznamuji s obsahovým rámcem Strategii migrační politiky ČR schválené v roce 2015. Podrobný výčet legislativy, která se vztahuje k uvedené oblasti, je současně dokladem akceptace mezinárodních smluv, ujednání, při práci s žadateli o mezinárodní ochranu. Významnou roli zde sehrává Evropská unie. Následně uvádím kompetence Ministerstva vnitra ČR v rámci azylové a migrační politiky České republiky.

Seznamuji s úkoly Policie České republiky a jeho útvaru Služby cizinecké policie. V rámci správního řízení o udělení mezinárodní ochrany jsou definovány podmínky, které jsou dány zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. K doplnění informací je vložena tabulka zachycující počty žádostí o mezinárodní ochranu v letech 1990 až 2016. V závěru práce se zabývám úlohou Správy utečeneckých zařízení Ministerstva vnitra. Popisuji systém činnosti v přijímacím, pobytovém a integračním zařízení, uvádím zásady práce s žadateli o mezinárodní ochranu. Rovněž je charakterizována úloha zařízení pro zajištění cizinců. Do textu jsou zakomponovány grafy znázorňující počty příchozích cizinců do Zařízení pro zajištění cizinců v letech 2014 a 2015.

Věřím, že moje diplomová práce bude přínosem i pro laickou veřejnost a přispěje k objasnění kompetencí jednotlivých složek, které se podílejí na naplňování přijaté strategie migrační politiky České republiky.

1 Odborná terminologie

Je důležité seznámit se se základními pojmy, které se prolínají prací. Samotné užívání uvedených pojmů v běžném životě je často matoucí. Setkáváme se s termíny migrant, azylant, uprchlík a další. Ani média nepoužívají odpovídající označení uvedených osob dle odborné terminologie, i proto často dochází k podávání mylných zpráv.

1.1 Azyl, azylant

Nejčastěji se pojmy azyl a azylant zaměňují s pojmy uprchlík, uprchlictví. Pro běžného příjemce informací, není rozdíl až tak důležitý, jelikož si představí pod oběma pojmy cizince, který do země přichází s úmyslem zde zůstat. V tomto pojetí lze zmíněné vysvětlení akceptovat v případě, že nebudeme pátrat po právních náležitostech spojených s udělením azylu nebo uznáním statutu uprchlíka.

Z právního hlediska nám rozdíl mezi těmito pojmy udává možnosti udělení či neudělení statusu uprchlíka či azylanta.

Ministerstvo vnitra České republiky (MVČR) definuje na svých stránkách azyl jako – *„ochranný pobyt, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických (v ČR jsou důvody udělení azylu specifikovány v zákoně o azylu).“*¹

Azylantem se dle zákona o azylu i podle terminologického slovníku MVČR rozumí – *„cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.“*²

Pro přiznání azylu platí, že je výslovně na rozhodnutí udělujícího státu, který má v tomto rozhodování možnost volby.

1.2 Migrant, migrace

Migrant je definován jako člověk, který se přesouvá na jiné místo s úmyslem trvale nebo dlouhodobě se tam usadit, ve světě je považován i ten, kdo po překročení hranice zůstává v zemi déle než rok.³

---

¹MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Terminologický slovník. © 2017, In [online]. [cit. 2017-2-20]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

²ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava I, §2

³MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0., s. 102

Stěhování a migrace jsou jevy staré jako lidstvo samo. Člověk se již od svých počátků stěhoval za lepšími podmínkami pro život, nebo utíkal před hrozbami, které jej ohrožovaly. „*Migrací je přesun jednotlivce nebo skupiny osob v zeměpisné prostoru, kdy dochází k trvalé změně bydliště.*“ Podle důvodů ji můžeme dělit na: Ekonomickou, politickou, sociální, ideologickou, vzdělávací a turistickou.⁴

Migrace může být brána jako jev vnitrostátní i mezinárodní, jde o stěhování obyvatel z jednoho kontinentu, země do jiného regionu (země, kontinentu). Pojem migrace lze rozdělit na imigraci – přistěhovalectví nebo emigraci – vystěhovalectví.⁵

Migrace dále může být považována za legální nebo nelegální. Jako nelegální migraci můžeme vnímat neoprávněný vstup na území státu či jeho neoprávněné opuštění, ale také neoprávněný pobyt na území nebo pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění.

Legální migraci můžeme definovat jako vítanou, jelikož v moderní společnosti je nezbytné přistupovat k migraci jako k jednomu z nástrojů ekonomického rozvoje země. Takto je nastavena migrační politika České republiky, která neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.⁶

1.3 Uprchlík

Základní definici můžeme nalézt v dokumentu Úmluva o právním postavení uprchlíka, která je známější širší veřejnosti pod názvem Ženevská konvence. Byla přijata v roce 1951 Valným shromážděním Organizace spojených národů (OSN) v Ženevě. Samotné vymezení pojmu dle této úmluvy je klíčové pro rozhodování o postavení uprchlíka v případech rozhodování o udělení či neudělení azylu – mezinárodní ochrany jednotlivými zeměmi.

„Pojem uprchlík se vztahuje na kteroukoli osobu, jež se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti, totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, které vzhledem

⁴TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011, 368s. ISBN 978-80-7367-868-5, s. 316

⁵MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0., s. 102

⁶MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Azyl, migrace a integrace. © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.“⁷V návaznosti na uvedenou definici, aplikovalo Ministerstvo vnitra ČR pojem uprchlík jako „*státní příslušník třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, a který je oprávněn pobývat na území členského státu. V ČR je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant;*“⁸

U uprchlíka je možno předpokládat, že se po pominutí příčiny jeho útěku dobrovolně repatriuje, což znamená dobrovolný návrat do původní země.⁹

Mezinárodní ochrana a doplňková ochrana jsou pojmy, které se vážou k pojům azyl, uprchlík nebo migrant. Podle zákona o azylu je mezinárodní ochrana definována jako „*ochrana poskytnutá na území cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany.*“¹⁰

Zákon o azylu v § 14a definuje doplňkovou ochranu následovně: „*Doplňková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.*“¹¹

Shrme-li definované pojmy, dojdeme k zjištění, že zásadní rozdíly v rozlišení migrant – azylant – uprchlík jsou následující:

Migrant je cizincem, který odchází ze své země dobrovolně, jeho úmyslem je cesta za lepším životem.

Uprchlík je cizincem, který ze své země doslova utíká. Svůj odchod ze země mnohokrát realizuje nelegálním překročením hranice. A to vlastního státu, ze kterého odchází i nelegálním překročením hranice státu, do kterého přichází (prchá). V případě uprchlíka jde vždy o snahu ochránit svůj život a zdraví. Ve většině případů takový cizinec naplňuje

---

⁷OSN, Úmluva o právním postavení uprchlíků. In [online]. [cit. 2017-2-20] Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

⁸MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Terminologický slovník. © 2017, In [online]. [cit. 2017-2-20]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

⁹TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011, 368s. ISBN 978-80-7367-868-5, s. 331

¹⁰ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava I, §2

¹¹ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, část první, hlava III, §14a)

obsahové znění definice Úmluvy o právním postavení uprchlíka, ke které je většina zemí smluvně vázána.

Pojem azyl – azylant vymezujeme jako výsledek procesu žádosti o azyl - mezinárodní ochranu. Pro účely zákona č. 325/1999 Sb. o azylu ve znění pozdějších předpisů se mezinárodní ochranou rozumí ochrana poskytnutá na území cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany. U azylu se jedná o ochranu trvalou, s možností získat státní občanství státu, ve kterém o azyl požádal. Naopak v případě uprchlíka je ochrana jen dočasná a to do té doby, dokud trvá řečená důvodná obava z pronásledování.

2 Sociální práce s cizinci

Sociální práce prochází vývojovými stádii. Zaměřuje se na různé cílové skupiny. V současné době se do popředí dostává problematika práce s cizinci. Je složité nalézt specifické odborné vymezení, neboť téma se prolíná napříč společenskovědními obory a sociální práce je výrazně flexibilní.

2.1 Sociální práce

Definovat pojem sociální práce není lehké, jelikož neexistuje jedna, většinou uznává definice. Z tohoto důvodu vyberu definice několika autorů. Ivan ÚLEHLA uvádí následující. „*Posláním sociální práce, podle mého názoru, je vést dialog mezi tím, co chce společnost ve svých normách a tím, co si přeje klient.*“¹² Autor nám svým vyjádřením zdůrazňuje důležitost dialogu v rámci sociální práce jako důležitý aspekt uspokojivého výsledku spolupráce pracovníka a klienta.

MATOUŠEK uvedl ucelenější definici s poukázáním na teorii a praxi. „*Sociální práce je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů.*“¹³ Mezi sociální problémy můžeme zařadit zanedbávání výchovy dětí, delikvence mládeže, diskriminace určitých skupin obyvatelstva, chudobu, nezaměstnanost. „*Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ho získat zpět. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života.*“¹⁴

Pavel MÜHLPACHR k popisu sociální práce uvádí následující: „*Sociální práce je považována za vědecky fundovanou disciplínu, která speciálními pracovními metodami zajišťuje provádění péče o člověka na profesionálním základě.*“¹⁵ Chápána může být jako represivní činnost směřující k odstranění nedostatků nebo jako preventivní činnost spočívající

---

¹²ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 25

¹³MATOUŠEK, Oldřich. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7, In. MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 11

¹⁴MATOUŠEK, Oldřich. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7, In. MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 11

¹⁵MÜHLPACHR, Pavel. Sociální práce. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 100 s. ISBN 80-210-3323-1., s. 28

v předcházení nedostatků, především jejich vzniku. Jde o soubor činností, které přímo působí na člověka, jeho rodinu. Snahou je zachování klientova vztahu ke společnosti, nejbližšímu prostředí, vzdělání, práci a dalším.¹⁶

Z uvedených definic můžeme vyvodit, že vždy se jedná o nějakou formu pomoci člověku v jeho zhoršené životní etapě.

Sociální práce je součástí redistribuce zboží a služeb, které je organizováno a zabezpečováno státem. V této otázce mluvíme o sociálním státu, který organizuje i jiné oblasti vyjma sociální práce, například školství, zdravotnictví, bydlení a jiné. Výlučné postavení ve vyjmenovaných oblastech má sociální práce zejména proto, že se jejím prostřednictvím dostávají zdroje k potřebným. Jako potřebné můžeme rozumět děti, osoby s mentálním či tělesným handicapem, staré osoby, nezaměstnané a další. Proto stát hraje důležitou roli ve výkonu sociální práce.¹⁷

Dalšími důležitými otázkami ve vztahu k sociální práci jsou předpoklady pro výkon sociálního pracovníka, jeho osobnost a v neposlední řadě etika v sociální práci.

Předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka jsou zakotveny v zákoně číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně v paragrafech 109 až 117 citovaného zákona.

Podmínky, které musí splňovat sociální pracovník, stanovuje § 110 zákona 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Předpokladem pro výkon povolání sociálního pracovníka je jeho způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní a odborná způsobilost podle uvedeného zákona. Bezúhonnost je posuzována dle ustanovení § 79 citovaného zákona, který uvádí, § 79 odst. 2 zákona uvádí: *„Za bezúhonné se pro účely tohoto zákona považují fyzická osoba a právnická osoba, které nebyly odsouzeny pro úmyslný trestný čin, ani trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s vykonáváním činností při poskytování sociálních služeb nebo činností s nimi srovnatelných, anebo fyzická osoba a právnická osoba, jejichž odsouzení pro tyto trestné činy bylo zhlazeno nebo se na ně z jiných důvodů hledí, jako by nebyly odsouzeny.“*¹⁸

Zákon dále stanovuje způsob doložení bezúhonnosti, kterým je výpis z evidence Rejstříků trestů a dalšími doklady uvedenými v § 79 odst. 3 zákona číslo 108/ 2006 Sb.

---

¹⁶MÜHLPACHR, Pavel. Sociální práce. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 100 s. ISBN 80-210-3323-1., s. 28

¹⁷MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 25

¹⁸ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37, § 79 odst. 2

ve znění pozdějších předpisů. Odborná způsobilost k výkonu povolání je ukotvena v ustanoveních § 110 odst. 4 a 5, citovaného zákona. Ustanovení § 110 odst. 4 a 5 zní:

„Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je

a) vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu⁴⁰) v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost,

b) vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu.

(5) Odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka při poskytování sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče podle § 52 má též sociální pracovník a zdravotně sociální pracovník, který získal způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu.“¹⁹

Ustanoveny jsou i další předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách. Zákon uvádí okruh pracovníků, kteří vykonávají odbornou činnost v sociálních službách, mezi které patří již zmínění sociální pracovníci za podmínek stanovených v § 109 a 110, dále pracovníci v sociálních službách, zdravotničtí pracovníci, pedagogičtí pracovníci, manželští a rodinní poradci a další odborní pracovníci, kteří přímo poskytují sociální služby. V ustanoveních § 116 až § 117 písmeno e) z. č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, je popsán výkon činností a nároky na odbornou způsobilost uvedených pracovníků.

Po vymezení odborné způsobilosti sociálních pracovníků je třeba se zmínit i o **osobnostních předpokladech sociálního pracovníka.**

Dle MATOUŠKA se u sociálního pracovníka předpokládá dobrá inteligence, touha po stálém obohacování svých znalostí, seznamování se s novými teoriemi s praktickými technikami, které v rámci svých výsledků práce dokáže shrnout do vlastního výzkumu. Uvádí i předpoklad emoční a sociální inteligence, socio-emoční dovednosti, které by měly být na vysoké úrovni a měly by se dle autora stát přirozenou složkou osobnosti.²⁰

Přitažlivost je nejen fyzický vzhled, ale i to, jak klient vnímá názorovou příbuznost, myšlenkovou spojitost případně i citovou vazbu k pracovníkovi. Pracovník se přitažlivým pro

¹⁹ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37, § 110 odst. 4 a 5

²⁰MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 52

klienta může stát z různých důvodů. Roli může sehrát styl oblékání, chování, odbornost, ale i jeho pověst, věková blízkost, popřípadě rozdílnost. Důvěryhodnost může být ovlivněna stejnými vlivy jako předchozí přitažlivost, navíc umocněna tím, zda je pracovník diskrétní, spolehlivý, chápající a zda využívá své moci. Komunikační dovednosti jsou nezbytným nástrojem každého sociálního pracovníka. Přestože samy o sobě neposkytují klientovi pomoc, jsou základním prostředkem pro navázání vztahu s klientem. Ten je důležitý pro zahájení řešení problému. Cílem zúčastněného naslouchání je porozumění klientovi. „*Umění naslouchat se skládá ze tří částí:*

- *Schopnost pozorovat a číst klientovo neverbální chování: jak sedí, jaký má výraz obličeje, jaké dělá pohyby, jakou používá barvu hlasu apod.*
- *Umět naslouchat a chápat verbální sdělení klienta*
- *Sledovat veškeré projevy klienta, nejen např. při poradenském rozhovoru, ale i v jeho každodenním životě.*“²¹

S osobností pracovníka jsou spojeny i jeho role v rámci zařízení, které PASTRŇÁK rozděluje na roli:

Informátora či administrátora – jeho základním úkolem je pomoc klientům v orientaci v novém prostředí, poskytování informací o právech a povinnostech i možných sankcích. Při poskytování informací by měl mít pracovník i zpětnou vazbu, tedy dostávat informace o klientovi, které zaznamenává do jeho osobní složky.

Diagnostika – v rámci častého kontaktu s klientem může pracovník vyhledávat případné poruchy somatického, psychického nebo sociálního původu. Každé zjištění pracovník zaznamenává a s postupem času sleduje jejich vývoj. Pokud klient své poruchy nezvládá a znevýhodňují jej, zajišťuje pracovník následnou odbornou pomoc.

Zaměření diagnostiky se neomezuje pouze na jednotlivce, ale i na rodiny, skupiny nebo komunity.

Distributora – z důvodu kvalitní práce s klientem je třeba některé postupy delegovat na jiné, jelikož je pracovník limitován ve svých znalostech, kompetencích a možnostech.

Pečovatele – v rámci odstranění klientova handicapu poskytuje pracovník v častých případech odpovídající pomoc. Důležité je pohlížet na handicap klienta celostně bez zužování pohledu na nositele problému.

---

²¹MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 54

Poradce – sociální pracovník bude v mnoha případech svědkem kolizí mezi jednáním klienta a sociálním prostředím. Kolize způsobuje individualita prožívání a chování klienta, které on sám považuje za standardní. Úkolem pracovníka je seznamovat klienta se zdejšími standardy, k čemž nedojde skokově, ale postupně.²²

Empatie je formou lidské komunikace, zahrnuje naslouchání, porozumění, také projev sdělení porozumění klientovi. Neprojevená empatie ze strany pracovníka neprospívá klientovi. K pochopení klientova světa je třeba zaměřit se na pozorování a naslouchání klienta. „*V obecné rovině lze říci, že empatie představuje schopnost vcítit se do pocitů a jednání druhé osoby, je součástí emoční inteligence.*“²³

Všemi uvedenými předpoklady by měl být sociální pracovník vybaven, aby nelehkou práci s cizinci zvládal na co nejvyšší možné úrovni. Za samozřejmost považujeme jeho jazykovou vybavenost. Důležité místo zde zastává i **etika**.

ÚLEHLA se vyjádřil k etice profesionální práce následovně:

„Jaké vztahy máme k sobě, takové vztahy máme ke klientům.

Vztahy k sobě zahrnují dvě roviny:

1. Jaký vztah má pracovník sám k sobě, takový mívá i ke klientům.

2. Jaké vztahy mají pracovníci mezi sebou, takové mívají ke klientům. Profesionální pomoc je zvláštní situací. Pracovník je v ní osobně, nemůže odložit své prožívání a přitom se soustavně rozhoduje a musí volit mezi možnostmi. Protože to jediné, co skutečně může definovat, tedy určit, je on sám, stává se etika jeho práce nesmírně důležitým momentem“²⁴

MATOUŠEK uvádí anglosaské pojetí profese, které se vyznačuje pěti základními vlastnostmi:²⁵

- *systematickou teorií;*
- *autoritou uznávanou klienty;*
- *autoritou uznávanou komunitou;*

---

²²PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 47

²³MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8. s. 54

²⁴ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 113

²⁵MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 39

- *profesní kulturou;*
- *etickým kodexem.*

Právě poslednímu bodu se budeme věnovat. Moc a privilegia mohou být zneužita a právě kvůli možnosti zneužití je nutný etický kodex.

Etické kodexy jsou vydávány profesními asociacemi. V České republice byl etický kodex vydán v roce 1995 Společností sociálních pracovníků, která vznikla v roce 1990. Mimo Českou republiku existuje Mezinárodní federace sociálních pracovníků IFSW (International Federation of Social Workers), která byla ustanovena v roce 1956 v Mnichově. Etický kodex schválený valným shromážděním IFSW v Adelaide, Austrálie, 29. 9. – 1. 10. 2004 je platný i dodnes. Jeho znění je přílohou č. 1 této diplomové práce.

Pracovníci v České republice se řídí, jak již bylo uvedeno výše etickým kodexem vydaným Společností sociálních pracovníků, jehož celé znění tvoří přílohu č. 2 této diplomové práce.

Sociálnímu pracovníkovi pomáhá znalost etických teorií a kodexu v situacích, kdy je třeba řešit etické problémy nebo dilemata. Tato znalost přispívá také k pracovníkově identifikaci s oborem a k větší jistotě při výkonu sociální práce.

„REAMER (1995) doporučuje sociálním pracovníkům, aby při řešení etických dilemat dodržovali následující postupy:“²⁶

Nejdříve identifikovat etické dilema, včetně hodnot a povinností, které jsou v konfliktu.

Potom je vhodné se zamyslet, kterých jednotlivců, skupin či organizací se řešení dotkne.

Následuje důkladná rozvaha všech možných způsobů jednání, včetně pravděpodobných efektů (kladných i záporných) pro zúčastněné a společnost jako celek.

Při zvažování pro a proti každého způsobu jednání je třeba brát v úvahu etické teorie, principy a doporučení, etické kodexy i právní normy společně s metodami sociální práce. Využít můžeme i konzultace se spolupracovníky a informace získané ze supervize. Na základě vyhodnocení komplexu vypsání uvážení, je možno dilema řešit.²⁷

Mostem k odstranění bariér v rámci sociální práce s cizinci je předpokládána znalost kultury daného etnika.

---

²⁶MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 48

²⁷MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 48

2.2 Vybrané metody sociální práce

Sociální práce a její samotné využití při řešení nejrůznějších případů klientů - cizinců je závislá na metodách, které pracovník využije k naplnění stanoveného cíle v rámci řešení konkrétního případu.

Metody v sociální práci můžeme rozdělit dle jejich zaměřenosti a to na zaměřené na objekt, zaměřené na získávání informací. V rámci sociální práce s cizinci pracujeme jak s jednotlivci a skupinami, tak i s komunitami. Otázkou zůstává, kde práci realizujeme, zda v terénu, nebo v rámci poradenské činnosti v ambulantním zařízení. Zvláště vnímáme sociální práci v pobytových zařízeních, které spadají pod Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR.

K získávání informací používáme následující metody:

- Řízený rozhovor
- Dotazníkové šetření
- Nepřímé projektivní metody
- Standardizované testy
- Pozorování v přirozeném prostředí
- Pozorování v modelové situaci
- Sebe pozorování
- Analýza dokumentů

Volba metody je dána stanoveným problémem, nikoli požadavkem, aby problém vyhovoval metodě, není tímto dotčena možnost vzájemně metody kombinovat. Pro klienta je jen ku prospěchu, pokud sociální pracovníci umějí užívat různé metody.²⁸

Dokumentace případů a jejich následné zpracování je dle MÜHLPACHRA důležité z těchto důvodů:

- *„další vedení a pokračování v sociálně výchovném působení event.. i jiným sociálním pracovníkem,*
- *pro zdokonalování metod sociální práce, zjišťování jejich efektivnosti a pro event. použití v praktické výuce sociálních pracovníků,*
- *pro konzultace kazuistiky se supervizorem či jinými odborníky,*

---

²⁸MÜHLPACHR, Pavel. Sociální práce. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 100 s. ISBN 80-210-3323-1., s. 34-39

- *pro účely výzkumu*
- *pro podklady k plánování služeb a dávek sociální péče a rozpočtu jejich nákladů*²⁹

Spisy klienta, které společně s ním cestují za pomoci, nesou rozporuplné poslání. Jsou pomůckou pracovníka, který do nich provádí záznamy o průběhu práce, kterou společně s klientem absolvovali. Jsou i dokladem o provedené práci pracovníka, který své výsledky předkládá svému zaměstnavateli. Slouží mimo jiné ke kontrole pracovního postupu zaměstnance a klienta. Záznam v písemné podobě by měl obsahovat užitečné informace a neměl by se zaplňovat nepotřebnými věcmi. Důležitým aspektem zpracování spisů je vymezení mezi pracovníkem a agenturou, která jej zaměstnává, k jakému záměru spisy slouží. Rozdílné vymezení záměru u agentur bude, jedná-li se o agenturu, která má oprávnění vydávat rozhodnutí. V tomto případě bude obsahový rámec spisu stanoven právními normami. Důležité je co nejméně obtěžovat klienta při sběru podkladů pro vyplnění spisu. V rámci práce s klientem mohou spisy pomoci v řadě důležitých otázek. Informují o tom, co s klientem nedělat, to v případě, kdy již s klientem pracoval sociální pracovník a zanechal poznámky zaměřené na klady i zápory výsledku činnosti s klientem. Obsahem budou pokusy činnosti a jejich případné neúspěchy.³⁰

Při práci se spisy bude právě naše volba tím hlavním aspektem pro zvolení přístupu pracovníka ke klientovi. Důležitým hlediskem při zpracování spisů musí být jeho objektivita a zaměření na pozitivní i negativní stránky života klienta. Pokud by bylo zaměření pouze na negativa, může nový pracovník při studiu spisu zvolit již dopředu negativní přístup ke klientovi.

Proto je důležité si před první schůzkou s novým klientem, zkompletovat všechny údaje, o zdravotní péči, od soudu, školy, předešlých pracovníků, kteří s klientem dříve pracovali.³¹

Rozhovor MATOUŠEK přirovnává k mostu, který slouží k přiblížení někdy zcela odlišných zúčastněných. Upozorňuje na důležitost pochopení jeden druhého v rámci komunikace, poskytnutí zpětné vazby, rady, inspirace. „*Rozhovorem myslíme dialog,*

²⁹MÜHLPACHR, Pavel. Sociální práce. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 100 s. ISBN 80-210-3323-1., s. 52

³⁰ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 42

³¹ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 43

tedy dorozumívání pomocí slov, které vede k formulování a odkrývání pravého stavu věci, či dokonce pravdy, jak to vnímali staří Řekové. Rozhovor není prolínání monologů, z nichž každý je soustředěn na sebe a uzavřen druhému. Komunikace se odehrává v rovině slov, ale současně probíhá na neverbální úrovni, mimoslovně. Projev člověka vždy vnímáme jako celek.“³²

ÚLEHLA uvádí, že „základní nástroj pracovníka je rozhovor“. Dále upozorňuje na závislost použití toho nástroje pracovníkem a jeho schopností porozumět tomu, co vše se v rámci rozhovoru odehrává, jakou roli v rozhovoru má on sám, „protože všechno, co činí, činí v dialogu s někým, přinejmenším sám se sebou“. ³³Rozhovor dělí na fáze, které se cyklicky opakují. První fází je příprava, poté následuje otevření, dojednávání, průběh, ukončení a opět příprava.

Mnohý rozhovor se uskutečňuje dokonce jen **nasloucháním**, které patří k jednomu ze základních postupů ve vedení rozhovoru. Platí, že dobrý poradce je i dobrý posluchač. Časté přerušování s uvedením, co by za uváděných skutečností udělal on, posluchač, není znakem dobrého posluchače. Na druhou stranu ani ten, kdo během rozhovoru jen sedí a nereaguje, jím také není. Nereagování je projevem nezájmu, který při rozhovoru ani při popisovaném naslouchání není žádoucí. Právě vhodné komentáře, kterými posluchač dává najevo, že si zapamatoval důležité pasáže sdělovaného, jsou pro vypravěče důkazem pochopení toho, co se snaží říci. Pro klienta je užitečné, když má možnost vyprávění příběhu, při kterém se uvolní, odreaguje od napětí.

„Naslouchání zahrnuje tři věci.

- *Naslouchání a porozumění slovním sdělením klienta*
- *Pozorování a čtení klientova neverbálního chování (pozice, výraz obličeje, pohyby, tón hlasu)*
- *Začleňování sdělovaných obsahů do celkového kontextu každodenního života“³⁴*

Při užití rozhovoru, jako jedné metody s cizinci je nutné, aby pracovník ověřil, zda zvolený jazyk povede ke vzájemnému dorozumění, jelikož nedostatečná znalost cizího jazyka pracovníka, tak i klienta povede spíše k nedorozumění. Neverbální projevy klienta při

---

³²MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 8071785482, s. 75-76.

³³ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 15

³⁴MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 98

rozhovoru jsou pro pracovníka důležitým ukazatelem míry pochopení obsahu rozhovoru, a proto by se jich měl pracovník všimnout a reagovat na ně.³⁵

Poradenství sehrává důležitou roli při práci s cizinci, neboť sociální pracovník podává prvotní informace o systému azylové politiky u nás, v České republice, o možnostech a následných formách jejich integrace. Důraz klademe na znalosti sociálního pracovníka příslušné legislativy, která je pro něho závazná při práci s daným klientem, skupinou.

MATOUŠEK dělí poradenství:

- Základní sociální poradenství - „...„poskytuje informace o nárocích, službách a možnostech, které mohou vyřešit nebo zmírnit obtížnou situaci člověka. Poskytované informace vyplývají ze systému sociální ochrany občana, k němuž patří pojištění, podpora, pomoc, nebo ze systému, který zajišťuje zaměstnanost.“³⁶
- Odborné sociální poradenství - ... „poskytuje přímou pomoc lidem při řešení jejich sociálních problémů. Odborná pomoc je zaměřena na konkrétní pomoc a praktické řešení obtížné sociální situace člověka.“³⁷

Součástí odborného poradenství jsou i terapeutické činnosti, které jsou zaměřeny na nejrůznější oblasti (oblasti rodinných problémů, důsledků zdravotního postižení, delikventních jedinců, drogových a jiných závislostí, apod.). Charakteristické pro odborné poradenství je používání speciálních odborných postupů.³⁸

Poradenství je dle ÚLEHLY spolupráce klienta s pracovníkem. Překážky, které klient pociťuje, mu znemožňují dosažení cíle, přeje si odstranit to, čemu nerozumí a co mu brání rozšířit jeho možnosti. Na základě přání k odstranění překážek mu pracovník odpovídá nabídkou rad, návodů, nápadů a námětů. „Činí tak právě nyní, pro tuto příležitost a pro tohoto klienta.“³⁹ Rady, návody, nápady náměty jsou pracovníkem vytvářeny na základě jeho zkušenosti z průběhu rozhovoru s klientem. Pracovník klientovi pouze pomáhá, aby našel

---

³⁵PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 51

³⁶MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 84

³⁷MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 84

³⁸MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8., s. 84

³⁹ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 37

nejužitečnější cesty, za naplnění podmínky, která stanovuje posuzovatelem užítosti poskytnutých nápadů, rad, námětů a návodů samotného klienta.⁴⁰

Důležitou roli hraje první kontakt pracovníka s cizincem, kdy jsou to právě jeho osobnostní předpoklady, odborné znalosti a vztah k cílové skupině, které jsou mostem k jejich spolupráci.

Je důležité, aby sociální pracovník měl znalosti o aktuální strategii v rámci azylové politiky.

---

⁴⁰ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9, s. 37

3 Azylová politika České republiky

Azylová politika České republiky se řídí mezinárodními smlouvami, které jsme ratifikovali.

Při řízení o mezinárodní ochraně se setkáváme s pojmem Dublinský systém, který vychází z nařízení **Dublin III** a **Dublin II**. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013 je v současnosti právním základem tzv. dublinského systému. Obě jmenovaná nařízení obsahují soubor pravidel stanovujících, který členský stát je příslušný k posouzení žádosti cizince o mezinárodní ochranu. Podstatné pro určení členského státu je rozhodná situace v době podání první žádosti. V nařízení je ukotvena i možnost, kdy každý členský stát může žadatele převzít a žádost posoudit i navzdory tomu, že není dle stanovených kritérií k posouzení příslušný a to z humanitárního důvodu. Členské státy Evropské unie společně s Norskem, Islandem, Lichtenštejnskem a Švýcarskem společně tvoří Dublinský systém, jehož cílem je zamezit situacím, kdy cizinec podá žádost o mezinárodní ochranu ve více členských státech, takové jednání se označuje jako tzv. asylum shopping. Zároveň je snahou, kdy se žádný z členských států nepovažuje za příslušný k posouzení žádosti cizince.⁴¹

3.1 Strategie migrační politiky České republiky

Strategie migrační politiky ČR byla schválena vládou 29. července 2015. Obsahuje priority České republiky v oblasti migrace a mezinárodní ochrany. Záměrem strategie je jasné definování vyvážené a flexibilní migrační politiky s vymezením jejich zásad, cílů a nástrojů, kdy musí směřovat k posilování pozitivních aspektů migrace a k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a rizik spojených s migrací. Strategie obsahuje sedm zásad, které jsou řazeny s ohledem na bezpečnostní aspekty migrace. Znění zásad je následující:

Česká republika:

1. dostojí povinnosti zajistit občanům v rámci své migrační politiky klidné soužití s cizinci a díky účinné integraci zabrání vzniku negativních sociálních jevů
2. zajistí bezpečnost svých občanů a efektivní vynucování práva v oblasti nelegální migrace, návratové politiky a organizovaného zločinu spojeného s převaděčstvím a obchodováním s lidmi.
3. dostojí svým závazkům v oblasti azylu a zajistí flexibilní kapacity svého systému.

---

⁴¹MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Dublinský systém. © 2017, In [online].[cit. 2017-4-12], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

4. posílí aktivity s cílem pomoci uprchlíkům v zahraničí a s tím související prevenci dalších migračních toků, včetně podpory rozvoje zemí při zvládnání migračních krizí.
5. bude prosazovat udržení výhod volného pohybu osob v rámci Evropské unie a v schengenském prostoru.
6. podpoří legální migraci, která je pro stát a jeho občany přínosná tak, aby Česká republika mohla pružně reagovat na potřeby svého pracovního trhu i reflektovat dlouhodobé potřeby státu.
7. dostojí mezinárodním a evropským závazkům v oblasti migrace a aktivně se zapojí do celoevropských debat a hledání společných řešení.

Každý z výše uvedených bodů je v následujícím textu strategie rozveden s uvedením aktuálního stavu, stanovení cílů na národní úrovni, na unijní úrovni a na závěr jsou uvedeny nástroje k naplnění zvolených cílů. Ke schválené strategii byl zpracován zkrácený výtah, který nám sděluje ke každému bodu, jakými prostředky budou stanovené cíle naplňovány.

K bodu 1 je uvedena podpora integrace cizinců prostřednictvím nové *Koncepce integrace cizinců a Státního integračního programu*, podporou projektů a rozvoje regionálních Center na podporu integrace cizinců a také integračních programů samospráv, také v zajištění informovanosti cizinců i veřejnosti o migraci, uprchlictví a integraci cizinců.

K bodu 2 uvádí rozšířením pobytových kontrol, posílením opatření pro výkon správního rozhodnutí a asistence s dobrovolným návratem, v boji proti obchodování s lidmi a převaděčstvím posílení mezinárodní spolupráce. Zefektivnění činnosti v oblasti kontrol nelegální práce v souvislosti s cizinci a v neposlední řadě prevenci zaměřenou na podporu legální migrace.

K bodu 3 v otázkách jak ve věcech azylu, efektivním a kvalitním azylovým systémem, který bude schopen reagovat na případné výkyvy v počtu žadatelů o azyl. Dále průběžně zvyšovat kvalitu azylového řízení, důsledným dodržováním mezinárodních i unijních závazků v oblasti mezinárodní ochrany a realizací přesídlovacích programů.

K bodu 4 v otázkách vnější dimenze migrační politiky je v otázce jak uvedeno posílením humanitární a rozvojové pomoci v třech zemích realizace Programu Ministerstva vnitra na asistenci uprchlíkům v regionech původu a prevenci velkých migračních pohybů, pokračováním programu zdravotních evakuací MEDEVAC a aktivním zapojením do programů a spolupráce v této oblasti na unijní úrovni.

K bodu 5 volný pohyb osob v EU a schengenská spolupráce je obsažen aktivní přístup k závazkům v oblasti volného pohybu osob a schengenské spolupráce. Vysoký standard plnění závazků v této oblasti zajistí ČR jak důsledným dodržováním stávajících pravidel, tak

jejich případnou novelizací. Cílem je zachovat stávající úroveň volného pohybu osob v EU za současné podpory opatření proti jeho zneužívání.

K bodu 6 legální migrace – tvorba programů a projektů legální migrace pro vybrané cílové skupiny cizinců, na jejichž vstupu a pobytu má ČR zájem, regulací objemu legální migrace a v souladu s absorpčními kapacitami a integračními opatřeními, vhodnými úpravami migrační politiky a podmínek vstupu a pobytu cizinců na základě důkladného sledování migračních trendů a průběžné strategické debaty o potřebách českého státu v oblasti migrace.

K bodu 7 mezinárodní a evropské závazky ČR v oblasti migrace - aktivním vystupováním a zastupováním České republiky na unijní úrovni, vyjádřením solidarity s ostatními státy EU, podmíněnou důsledným plněním dohodnutých pravidel všemi partnery, podporou a zapojováním se do praktické spolupráce v jednotlivých oblastech migrace a unijní úrovni.⁴²

K naplnění výše uvedených cílů Strategie migrační politiky ČR bude jistě zapotřebí funkční a uplatnitelný legislativní rámec, a to vnitrostátní i mezinárodní.

3.2 Legislativní rámec vztahující se k azylové politice

MEZI NEJDŮLEŽITĚJŠÍ legislativní rámce patří Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a další vnitrostátní i mezinárodní legislativní rámce.

Listina základních práv a svobod (usnesení předsednictva České národní rady č.2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.)

Především článek 43 Listiny základních práv a svobod jsou uváděna práva cizinců v rámci poskytnutí azylu. Je třeba poukázat, že z tohoto článku nevyplývá právní nárok na poskytnutí azylu. Znění uvedeného článku je následující:

---

⁴²MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Strategie migrační politiky ČR - Aktuální informace o migraci, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

„Česká a Slovenská Federativní Republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod. Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.“⁴³

Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a na ni navazující **Newyorský protokol** z roku 1967 (publikováno pod č. 208/1993 Sb.), tzv. Ženevská úmluva - Úmluva o právním postavení uprchlíka, která je známější širší veřejnosti pod názvem Ženevská konvence. Byla přijata v roce 1951 Valným shromážděním Organizace spojených národů (OSN) v Ženevě. Samotné vymezení pojmu uprchlík dle této úmluvy je klíčové pro rozhodování o postavení uprchlíka v případech rozhodování o udělení či neudělení azylu – mezinárodní ochrany jednotlivými zeměmi.

K Ženevské úmluvě z roku 1951 a Newyorskému protokolu z roku 1967 přistoupila Česká a Slovenská federativní republika dne 26. 11. 1991. Po zániku federace zůstala Ženevská úmluva z roku 1951 i nadále v platnosti na území České republiky, a to dle čl. 1 odst. 1 ústavního zákona ČNR č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské federativní republiky.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, který patří mezi základní zákonné normy, podle kterých se v souladu s jeho ustanovením jednotlivých paragrafů postupuje při řízení o udělení mezinárodní ochrany – azylu.

Mezi další legislativní rámce můžeme zařadit:⁴⁴

- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.)

---

⁴³Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. - Listina základních práv a svobod, In [online].[cit. 2017-4-14]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁴⁴MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Migrační a azylová politika České republiky - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In [online].[cit. 2017-4-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?>

- Úmluva o právech dítěte (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb.)

Jako další řadí Ministerstvo vnitra České republiky následující normy s upozorněním, že nejde o vyčerpávající výčet:

Podmínky vstupu a pobytu cizinců na území České republiky:

Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, ve znění pozdějších úprav

Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, ve znění nařízení Rady (ES) č. 380/2008

Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních dokladech vydávaných členskými státy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex)

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/2002 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (zákon o ochraně státních hranic)

Směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu

Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny

Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty

Směrnice Rady 2003/110/ES ze dne 25. listopadu 2003 o pomoci při tranzitu za účelem vyhoštění leteckou cestou

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států

Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány

Směrnice Rady 2004/82/ES ze dne 29. dubna 2004 o povinnosti dopravců předávat údaje o cestujících

Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby

Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008. o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Rady 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU ze dne 13. prosince 2011 o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci na území členského státu pro státní příslušníky třetích zemí a o společném souboru práv pracovníků ze třetích zemí oprávněně pobývajících v některém členském státě

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/36/EU ze dne 26. února 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2014/66/EU ze dne 15. května 2014 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí na základě převedení v rámci společnosti

Vyhláška č.368/1999 Sb., kterou se stanoví náležitosti a počty fotografií vyžadovaných podle zákona o pobytu cizinců, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 274/2004 Sb., kterou se stanoví seznam nemocí, které by mohly ohrozit veřejné zdraví, a seznam nemocí a postižení, které by mohly závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek

Vyhláška č. 447/2005 Sb., kterou se stanoví výše nákladů na ubytování, stravování a přepravu po území České republiky cizince zajištěného za účelem správního vyhoštění

Vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění vyhlášky č. 75/2009 Sb.

Vyhláška č. 348/2008 Sb., o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu na území České republiky

Vyhláška č. 428/2010 Sb., stanovící okruh cizinců, kteří mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území České republiky pouze na základě uděleného letištního průjezdního víza, ve znění vyhlášky č. 20/2014 Sb.

Vyhláška č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místě příslušném zastupitelském úřadu

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 93/2005 Sb.m.s., o sjednání Dohody o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu a Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu k Dohodě o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2006 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 74/2007 Sb.m.s., o sjednání Dohody mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže, a sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 84/2007 Sb.m.s., ve znění pozdějších změn

Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 158/2014 Sb., o vyhlášení aktualizovaného seznamu výzkumných organizací schválených pro přijímání výzkumných pracovníků ze třetích zemí

Přehled readmisních dohod - stav k 13. srpnu 2014

Mezinárodní ochrana a dočasná ochrana:

čl. 43 Listiny základních práv a svobod (ústavní zákon č.2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění).

Nařízení Rady (ES) č. 2725/2000 ze dne 11. prosince 2000 o zřízení systému "Eurodac" pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování Dublinské úmluvy

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/51/EU ze dne 11. května 2011, kterou se rozšiřuje oblast působnosti směrnice Rady 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany.(kvalifikační směrnice)

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) - (procedurální směrnice)

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepracované znění). (přijímací směrnice).

Pokyn MŠMT č. 21153/2000-35 k zajištění kurzů českého jazyka pro azylanty

Některé další související normy:

Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 18/2004 Sb. o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Vyhláška č. 326/2000 Sb., o způsobu označování ulic a ostatních veřejných prostranství názvy, o způsobu použití a umístění čísel k označení budov, o náležitostech ohlášení o přečíslování budov a o postupu a oznamování přidělení čísel a dokladech potřebných k přidělení čísel, ve znění pozdějších předpisů

Příslušná legislativa je nesmírně rozsáhlá, neboť zahrnuje všechny potřebné oblasti, které jsou důležité při práci s cizinci. Nejvýznamnější pozici zde sehrává Ministerstvo vnitra České republiky, které zodpovídá za realizaci jednotlivých strategických postupů.

Azylovou a migrační politiku má u nás na starosti Ministerstvo vnitra, které je gestorem za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice.

3.3 Ministerstvo vnitra České republiky

Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, jehož působnost je vymezena v zákoně č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. Působnost je vymezena ustanovením § 12 jmenovaného zákona, které má následující znění:

„(1) Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro:

a) veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti ve vymezeném rozsahu, včetně dohledu na bezpečnost a plynulost silničního provozu,

b) jména a příjmení, matriky, státní občanství, občanské průkazy, hlášení pobytu, evidenci obyvatel a rodná čísla,

c) shromažďovací právo,

d) veřejné sbírky,

e) archivnictví a spisovou službu,

f) zbraně a střelivo,

g) požární ochranu,

h) cestovní doklady, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků,

i) územní členění státu,

j) státní hranice, jejich vyměřování, udržování a vedení dokumentárního díla a zřizování, uzavírání a změny charakteru hraničních přechodů,

k) státní symboly,

l) volby do zastupitelstev územní samosprávy, do Parlamentu České republiky, do Evropského parlamentu konané na území České republiky a volbu prezidenta republiky,

m) krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém,

n) elektronickou identifikaci a služby vytvářející důvěru,

o) oblast informačních systémů veřejné správy.

(2) Ministerstvo vnitra plní koordinační úlohu v oblasti správního řízení, správního trestání, spisové služby a postupů podle kontrolního řádu.

(3) Ministerstvo vnitra plní koordinační úlohu v oblasti organizace a výkonu veřejné správy.

(4) Ministerstvo vnitra plní koordinační úlohu v oblasti služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů a státní služby.

(5) Ministerstvo vnitra zajišťuje komunikační síť pro Policii České republiky, složky integrovaného záchranného systému a územní orgány státní správy a provozuje informační systém pro nakládání s utajovanými informacemi mezi orgány veřejné moci.

(6) Ministerstvo vnitra plní koordinační úlohu pro informační a komunikační technologie.“

Problematika mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice je v gesci Ministerstva vnitra, které ji řeší jak na úrovni legislativně - koncepční, analytické, tak i realizační. V rámci ministerstva je za tuto oblast odpovědný odbor azylové a migrační politiky.

„Odbor azylové a migrační politiky je útvarom Ministerstva vnitra pro výkon působnosti vymezené ministerstvu v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce integrace cizinců, státního integračního programu a schengenské spolupráce. Odbor je útvarom ministerstva pro řízení organizační složky státu Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra; předkládá návrhy na zřízení či změnu charakteru azylových zařízení nebo zařízení pro zajištění cizinců.“⁴⁵

---

⁴⁵MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Migrační a azylová politika České republiky. © 2017, In [online].[cit. 2017-4-14]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx>

3.4 Policie České republiky

Policie České republiky (PČR) je ozbrojený bezpečnostní sbor, jejíž vznik je datován k 21. červnu 1991, kdy Česká národní rada schválila zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky a na jeho základě vznikla 15. července 1991 Policie České republiky. Účinností zákona došlo ke zrušení Sboru národní bezpečnosti. K druhé změně došlo 1. ledna 2009 nabytím účinnosti nového zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Zákon definuje úkoly Policie České republiky v ustanovení § 2 zákona číslo 273/2008 Sb. ve znění pozdějších předpisů: *„Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).“*

Z citovaného paragrafu je patrné, že policie plní úkoly nejen podle závazných právních norem České republiky, ale i podle mezinárodních smluv a předpisů Evropské unie, což je důležité zdůraznit vzhledem k tématu diplomové práce.

PČR je podřízena Ministerstvu vnitra České republiky. Je tvořena policejním prezidiem, dále útvary s celostátní působností, 14 - ti krajskými ředitelstvími policie, které jsou rozmístěny dle územního uspořádání krajů České republiky, mají územně vymezenou působnost, a územních odborů policie jednotlivých krajů, které tak, jako krajská ředitelství kopírují územní obvody daných krajů.

Služba cizinecké policie byla zřízena nařízením Ministerstva vnitra č. 67/2008, kterým se zřizují útvary Policie České republiky s celostátní působností. Je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky, která plní úkoly související s odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, plněním úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešení trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností.⁴⁶

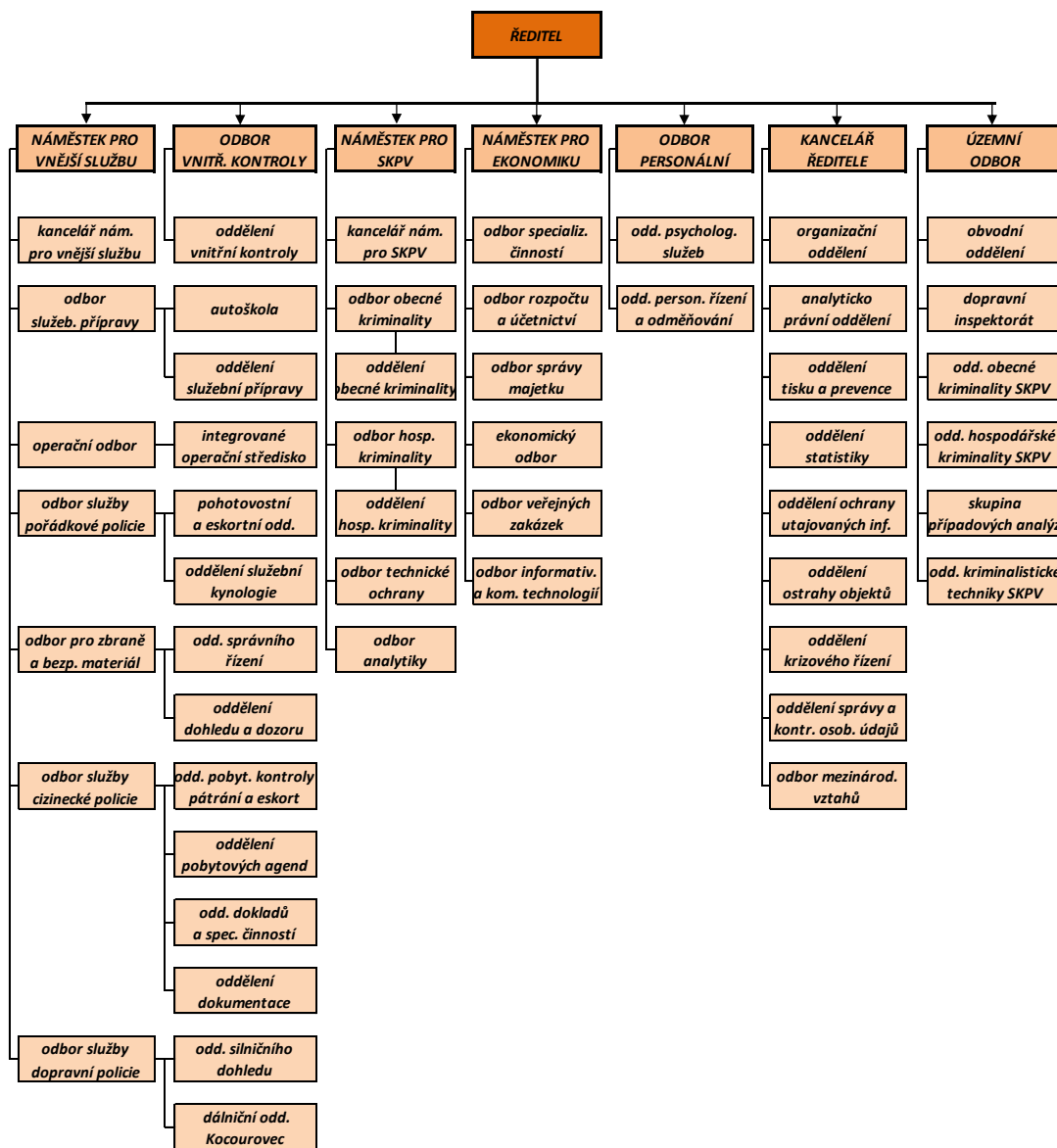
V následujícím grafu je znázorněna pozice Odboru služby cizinecké Policie ČR v rámci krajského ředitelství.

---

⁴⁶Policie České republiky -Informace pro pobyt cizinců - Policie České republiky, © 2017, In [on-line].[cit. 2017-4-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu.aspx>

Graf č. 1 – Organizační struktura KŘP Olomouckého kraje⁴⁷

Organizační struktura Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje

3.5 Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany

Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany je v České republice dle ustanovení § 8 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu a o změně zákona č 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu) prováděno Ministerstvem vnitra ČR (MV ČR). Působnost MV ČR je v uvedeném paragrafu zákona definována:

⁴⁷ Zdroj: vlastní

Ministerstvo

- Rozhoduje ve věci mezinárodní ochrany,
- Určuje stát vázaný přímo použitelným předpisem Evropské unie příslušný k posuzování žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané na území,
- Rozhoduje v řízení o předání do příslušného státu,
- Rozhoduje o dalších věcech podle tohoto zákona⁴⁸

V rámci správního řízení koná MV ČR jako orgán I. Stupně.

„Zahájení řízení je vázáno na podání žádosti o mezinárodní ochranu cizincem, což je projev vůle cizince, z něhož je zřejmé, že hledá v České republice ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmou.“⁴⁹

Uvedenou žádost lze podat pouze na území České republiky, nelze ji podat na zastupitelských úřadech ČR na území cizích států. Zákon o azylu stanovuje místa, kde lze žádost podat. Ustanovení § 3a zákona o azylu stanovuje místa k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany takto:

„(1) Cizinec je oprávněn podat žádost o udělení mezinárodní ochrany

a) policii

1. na hraničním přechodu, nejde-li o cizince předávaného podle mezinárodní smlouvy nebo předpisu Evropské unie^{2a}),

2. v přijímacím středisku,

3. na odboru cizinecké policie krajského ředitelství policie (dále jen "útvar policie") za podmínky, že se dostavil dobrovolně, nebo

4. v zařízení pro zajištění cizinců³) v případě cizince tam zajištěného, s výjimkou cizince zajištěného za účelem jeho předání nebo průvozu podle mezinárodní smlouvy sjednané s jinými členskými státy Evropské unie přede dnem 13. ledna 2009 nebo přímo použitelného předpisu Evropské unie²⁰), anebo

b) ministerstvu, je-li hospitalizován u poskytovatele lůžkové péče, vykonává-li zabezpečovací detenci, ochranné léčení, vazbu nebo trest odnětí svobody nebo je-li umístěn ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy anebo v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

---

⁴⁸ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 8

⁴⁹ MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In [on-line].[cit. 2017-2-28]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>

*(2) Policie a osoba zabývající se poskytováním právní pomoci uprchlíkům poskytuje osobě, která hodlá podat žádost o udělení mezinárodní ochrany, informace vztahující se k mezinárodní ochraně již na hraničním přechodu nebo v tranzitním prostoru mezinárodního letiště.*⁵⁰

Speciální postavení v rámci oprávnění podat žádost je cizinec v zařízení pro zajištění cizinců, kterému oprávnění zaniká po uplynutí 7 dnů ode dne, kdy byl policií informován o možnosti požádat o udělení mezinárodní ochrany na území a o důsledcích, které jsou spojeny s uplynutím stanovené lhůty 7 dnů.

Zákon pamatuje na situace, kdy cizinec nemůže z objektivních důvodů podat žádost na stanovených místech a to v případech hospitalizace, výkonu zabezpečovací detence, ochranného léčení a dalších důvodů stanovených v § 3c zákona o azylu.

Cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany, je z místa podání převezen do přijímacího střediska, kde je povinen strpět úkony spojené se sejmutím daktyloskopických otisků prstů, pořízení obrazového záznamu. Cílem těchto úkonů je zjištění nebo ověření totožnosti žadatele. Dále je žadatel povinen odevzdat cestovní pas a strpět provedení osobní prohlídky a prohlídky svých věcí a to v případě, kdy je u něj důvodné podezření, že skrývá něco, co lze považovat za důležité jako podklad pro vydání rozhodnutí. Za důležitou věc se považují cestovní nebo jiné dokumenty, například potvrzení jiného státu EU, které je vydalo cizinci na svém území, dále věc ohrožující život nebo zdraví osob, alkohol, jiné návykové látky. Cizinec je v přijímacím středisku podroben lékařskému vyšetření, které je zaměřeno na onemocnění, které by mohlo ohrozit jeho zdraví a život nebo život a zdraví jiných osob.

Po provedení všech úvodních procedur je žadatel přemístěn do pobytového střediska, které slouží k pobytu osob do doby rozhodnutí o žádosti v I. stupni.

Ministerstvo je oprávněno i po provedení všech procedur rozhodnout o zajištění žadatele v přijímacím středisku, pokud nebyla cizincova totožnost spolehlivě zjištěna, nebo pokud představuje nebezpečí pro bezpečnost státu, veřejné zdraví nebo veřejný pořádek. Zajištění může trvat až 120 dní. Proti zajištění má cizinec právo podat žalobu k soudu, která musí být podána v zákonné lhůtě.

V průběhu řízení je s žadatelem veden pohovor vedený pracovníkem ministerstva, ve kterém se zjišťují mimo údajů o osobě žadatele a jeho rodině další informace. Zejména má žadatel možnost rozvést důvody, které ho vedly k odchodu ze země původu, dále může blíže

---

⁵⁰ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. § 3a

specifikovat důvody podání žádosti v České republice. Pohovor patří mezi důležité části řízení.

V řízení o udělení mezinárodní ochrany má žadatel právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Cizinec starší 18 - ti let je oprávněn jednat samostatně v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany, naopak cizinec mladší 18 - ti let musí být zastupován v řízení zákonným zástupcem, není-li to možné, ustanoví jim ministerstvo opatrovníka a to již od podání žádosti.

Právem žadatelů je být ve styku s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), dále i se obrátit na nestátní neziskové organizace zabývající se právy žadatelů o mezinárodní ochranu, seznam organizací jim je poskytnut ministerstvem po podání žádosti.⁵¹

Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany vydá ministerstvo ve lhůtě do 6 – ti měsíců ode dne, kdy žadatel poskytl údaje k podané žádosti o mezinárodní ochranu, nebo v případě rozhodování ve druhém stupni, tedy soudem, ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodnutí ministerstva a o navrácení věci k novému projednání. I takto stanovenou lhůtu lze dále prodloužit za splnění podmínek uvedených v paragrafu 27 zákona o azylu.

Rozhodnutí ve věci udělení mezinárodní ochrany může nabývat různých forem.

Pro účely rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany se dle § 2 zákona o azylu rozumí mezinárodní ochranou ochrana poskytnutá na území České republiky cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany.⁵²

Ministerstvo udělí cizinci azyl v případě naplnění podmínek uvedených v zákoně o azylu a to v paragrafu 12, který nám říká, že azyl je cizinci udělen, pokud bude v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.⁵³

Další možností udělit azyl vyplývá z ustanovení § 13 zákona o azylu v případě hodném zvláštního zřetele, kdy lze udělit rodinnému příslušníkovi azylanta, jemuž byl azyl udělen dle § 12 nebo § 14b zákona o azylu a účelem udělení je sloučení rodiny. Zmíněný

---

⁵¹ MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In[on-line].[cit. 2017-2-28]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>

⁵²ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 2

⁵³ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 12

§ 14b zákona umožňuje cizinci udělení humanitárního azylu a to v těch případech, kdy v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebude zjištěn důvod pro udělení azylu stanovených v ustanovení § 12 zákona o azylu, lze však v případě hodného zvláštního zřetele udělit azyl z humanitárního důvodu.

Jednou z možností pro cizince, který nesplňuje důvody pro udělení azylu je Doplnková ochrana, její podmínky jsou stanoveny § 14a azylového zákona, který definuje:

„§ 14a

(1) Doplnková ochrana se udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.

(2) Za vážnou újmu se podle tohoto zákona považuje

a) uložení nebo vykonání trestu smrti,

b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,

c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo

d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.“⁵⁴

Zákon také stanovuje v § 15, kdy azyl, mezinárodní ochrana nebude udělena.

„Důvody vylučující udělení mezinárodní ochrany

§ 15

(1) Azyl nelze udělit, je-li důvodné podezření, že cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany

a) se dopustil trestného činu proti míru, válečného trestného činu nebo trestného činu proti lidskosti ve smyslu mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto trestných činech,

---

⁵⁴ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 14a

b) se dopustil před vydáním rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany vážného nepolitického zločinu nebo zvláště krutého činu, i když byl údajně spáchán s politickým cílem mimo území, nebo

c) se dopustil činů, které jsou v rozporu se zásadami a cíli Organizace spojených národů.

(2) Na cizince, který podněcuje ke spáchání činů uvedených v odstavci 1 nebo se na jejich spáchání účastní, se odstavec 1 vztahuje obdobně.

(3) Azyl dále nelze udělit, pokud

a) cizinec požívá ochrany nebo podpory od jiných orgánů nebo odborných organizací Organizace spojených národů než Úřadu Vysokého komisaře; není-li ochrana nebo podpora z jakýchkoliv důvodů dále udělována osobám, o jejichž postavení není ještě konečně rozhodnuto podle ustanovení příslušných rozhodnutí Valného shromáždění Organizace spojených národů, vztahují se na něho ustanovení tohoto zákona,

b) je cizinec uznán příslušnými úřady země, v níž se usadil jako v místě svého trvalého bydliště, za osobu, které byly přiznány práva a povinnosti rovnocenné se státní příslušností k takovému státu; to neplatí, jde-li o stát, ve kterém mu hrozí pronásledování podle § 12.⁵⁵

Proti pravomocnému rozhodnutí ministerstva vnitra lze podat žalobu ke krajskému soudu, žalobu lze podat ve lhůtě 15 dní ode dne doručení rozhodnutí a má odkladný účinek. Proti rozhodnutí krajského soudu o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany má cizinec dále právo podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.⁵⁶

Na základě výše popsaného správního řízení o udělení mezinárodní ochrany provedu zhodnocení stavu žádostí o udělení azylu za posledních několik let na našem území. K porovnání mi budou poskytovat oporu statistická data uvedená Ministerstvem vnitra ČR k dané problematice.

Pro doplnění správního řízení o udělení mezinárodní ochrany je níže uvedena tabulka č. 1- Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2016, která nás informuje o počtu žádostí o mezinárodní ochranu za období od roku 1990 do roku 2016.

---

⁵⁵ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 15

⁵⁶MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In [on-line].[cit. 2017-2-28]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-spravniho-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>

Na základě zjištěných dat můžeme konstatovat, že naše republika není v rámci stávající migrační vlny považována za cílovou destinaci. I vzhledem k mnoha vyšším počtům žádostí z období let 2001 a 2003, kde počty žadatelů překračovali 10 000 osob, jsou počty žadatelů v rozmezích 1200 – 1500 podporou pro tvrzení o cílové destinaci, která se nenachází na našem území.

Tabulka č. 1 : Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2016 ⁵⁷

POČTY ŽÁDOSTÍ O MEZINÁRODNÍ OCHRANU V JEDNOTLIVÝCH LETECH (1990 - 2016)			
ROK	ŽÁDOSTÍ CELKEM	Z TOHO NOVÉ ŽÁDOSTI	Z TOHO OPAKOVANÉ ŽÁDOSTI
1990	1 602		
1991	2 226		
1992	841		
1993	2 207		
1994	1 187		
1995	1 417		
1996	2 211		
1997	2 109		
1998	4 086		
1999	7 218		
2000	8 794		
2001	18 094		
2002	8 484		
2003	11 400		
2004	5 459		
2005	4 021		
2006	3 016		
2007	1 878		
2008	1 656	1 060	596
2009	1 258	633	625
2010	833	414	419
2011	756	491	265
2012	753	509	244
2013	707	491	216
2014	1 156	914	242
2015	1 525	1240	285
2016	1 475	1213	262

V návaznosti na uvedenou tabulku o počtu žádostí o mezinárodní ochranu uvedeme porovnání s počtem rozhodnutí Ministerstva vnitra o mezinárodní ochraně v letech 2014, 2015 a 2016. V roce 2014 bylo vydáno celkem 1012 rozhodnutí o mezinárodní ochraně, mezi nejčastější státní příslušnost žadatelů byla Ukrajina (370 rozhodnutí) Sýrie (79), Ruská

⁵⁷MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2016 - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10], Dostupný z: <http://www.mvcr.cz/clanek/souhrnna-zprava-o-mezinarodni-ochrane-za-rok-2016.aspx>

federace (49), z tohoto počtu byl v 82 případech udělen azyl (státní příslušnost Sýrie v 25 případech), v 294 případech udělena doplňková ochrana (státní příslušnost Ukrajina v 119, Sýrie v 71 a Kuba v 28 případech), negativní rozhodnutí bylo uděleno 304 cizincům (Ukrajina ve 106 případech) a v 332 případech bylo řízení zastaveno (Ukrajina 120). V roce 2015 bylo vydáno celkem 1387 rozhodnutí o mezinárodní ochraně mezi nejčastější státní příslušnost žadatelů byla Ukrajina (629 rozhodnutí) Sýrie (150), Kuba (113), z tohoto počtu byl v 71 případech udělen azyl (státní příslušnost Sýrie v 29 případech), v 399 případech udělena doplňková ochrana (státní příslušnost Ukrajina v 174, Sýrie ve 101 a Kuba v 53 případech), negativní rozhodnutí bylo uděleno 435 cizincům (Ukrajina v 277 případech) a v 482 případech bylo řízení zastaveno (Ukrajina 171, Kuba 59). V roce 2016 bylo vydáno celkem 1410 rozhodnutí o mezinárodní ochraně, mezi nejčastější státní příslušnost žadatelů byla Ukrajina (537 rozhodnutí) Sýrie (104), Irák (176), z tohoto počtu byl v 148 případech udělen azyl (státní příslušnost Irák ve 101 případech), v 302 případech udělena doplňková ochrana (státní příslušnost Ukrajina v 46, Sýrie v 88 a Irák v 49 případech), negativní rozhodnutí bylo uděleno 530 cizincům (Ukrajina v 306 případech) a v 430 případech bylo řízení zastaveno (Ukrajina 180 případů).

Uvedená počty nám dokazují, že nejčastější státní příslušnost cizince, který žádá o mezinárodní ochranu je Ukrajina, která patří i mezi nejčastější státní příslušnosti s negativním rozhodnutím.

Při práci s žadatelem o azyl sehrává důležitou úlohu Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky.

4 Správa uprchlických zařízení MV ČR

Správa uprchlických zařízení MV ČR (SUZ) spadá do kompetence náměstka ministra vnitra pro veřejný pořádek a bezpečnost. SUZ je rozpočtovou organizací Ministerstva vnitra České republiky. Její zřízení je datováno k 1. lednu 1996. Účelem vzniku zařízení bylo oddělení výkonu státní správy („azylové politiky a správního řízení o udělení azylu“) od služeb žadatelům o udělení mezinárodní ochrany. V roce 2006 přibyla zařízení pro zajištění cizinců a o tři roky později se SUZ stala provozovatelem center pro integraci cizinců situovaných v krajských městech.

„Česká republika zabezpečuje prostřednictvím SUZ ubytování a další služby žadatelům, azylantům a zajištěným cizincům, a to na základě zákonů č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR a zákona č. 325/1999 Sb. o azylu. Úkolem SUZ je nabídnout těmto osobám odpovídající a důstojné podmínky.“⁵⁸

Zařízení určené k pobytu cizinců zabezpečující ubytování, stravu, lékařské ošetření a další služby jsou rozdělena do několika typů, dle aktuálního právního postavení konkrétního uprchlíka, migranta, azylanta. Samotné rozdělení azylových zařízení je stanoveno v zákoně o azylu, který v hlavě XI, paragrafu 79 dělí zařízení na přijímací středisko, pobytové středisko, integrační azylové středisko. Speciálním typem je zařízení pro zajištění cizinců, který definuje zákon č. 326/1999Sb. o pobytu cizinců na území České republiky v hlavě XII.

4.1 Typy zařízení

Správa uprchlických zařízení MV České republiky spravuje celkem tři typy zařízení, které jsou rozmístěny na deseti místech České republiky a dále Centra na podporu integrace cizinců, které jsou situovaná do krajů Moravskoslezského, Pardubického, Plzeňského, Zlínského, Karlovarského, Libereckého, Jihočeského, Olomouckého a do kraje Vysočina.

Prvním zařízením je PŘIJÍMACÍ STŘEDISKO, které slouží k ubytování nově příchodících žadatelů o mezinárodní ochranu. Je místem, kde cizinec stráví čas až do doby ukončení základních vstupních procedur. Prováděné procedury spočívají v identifikaci

---

⁵⁸SUZ, O nás - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupný z: <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

totožnosti, zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany, vstupním pohovoru a sociálním šetření, předepsané vstupní zdravotní prohlídce. Osoba zde umístěná nesmí přijímací středisko volně opustit. V rámci pobytu je člověku poskytnuto ubytování, strava, základní hygienické potřeby, lékařská péče. Žadatelé zde mají možnost využít sociálních a psychologických služeb. Mohou se účastnit volnočasových aktivit, které jsou nabízeny daným zařízením.

V České republice jsou přijímací střediska situována:

- Zařízení se nachází v areálu Mezinárodního letiště Václava Havla (SRA prostor terminálu 2), Aviatická 12, 160 08 Praha - Ruzyně
- Zastávka, Havířská 514, 664 84 Brno - venkov (Jihomoravský kraj)

Druhým typem je POBYTOVÉ STŘEDISKO, kde se ubytovávají žadatelé, kteří již prošli předepsanými vstupními procedurami v přijímacím středisku. V pobytovém středisku setrvávají po celou dobu řízení ve věci jejich žádostí o mezinárodní ochranu. Hlavním rozdílem oproti přijímacímu středisku je možnost žadatelů, volně střediska opouštět a možnost využít i pobývat v soukromí za určitých podmínek.

Služby, které jsou v tomto typu zařízení poskytovány, jsou obdobné, jako u předchozího střediska. Velká pozornost je kladena na sociální práci a volnočasové aktivity. K těmto aktivitám mají ubytovaní možnost využití dětská centra, knihovny, hřiště, k dispozici jim je sportovní vybavení. Je jim nabízena možnost účasti na různých kulturních akcích a výletů.

„Zvláštní pozornost je věnována ohroženým skupinám, mezi které patří nezletilí žadatelé bez doprovodu, samotné ženy s dětmi, senioři, fyzicky, psychicky či sociálně handicapované osoby a oběti fyzického nebo psychického násilí.“⁵⁹

Umístění Pobytových středisek:

Kostelec, Tř. Rudé armády 1000, 517 41 Kostelec nad Orlicí

Havířov, Na Kopci 5, 735 64 Havířov - Dolní Suchá

Třetím typem je INTEGRAČNÍ AZYLOVÉ STŘEDISKO (IAS). Středisko je určeno pro osoby, kterým již byla přiznána mezinárodní ochrana a které vstoupily do Státního integračního programu. Dalším předpokladem k umístění je, že požádaly o dočasné ubytování v IAS.

---

⁵⁹SUZ, O nás - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

IAS má stanovenou omezenou dobu, po kterou je možno setrvat v tomto typu zařízení a to maximálně 18 měsíců. Doba strávená v zařízení slouží především k osvojení českého jazyka. Také jako potřebná doba na získání samostatného bydlení a zaměstnání. Tento typ ubytování je již zpoplatněn, čímž se liší od předchozích středisek.

„Práva a povinnosti osob s přiznanou mezinárodní ochranou jsou na trhu práce, v sociální a zdravotní oblasti stejná, jako práva a povinnosti občanů ČR.“⁶⁰

Ubytované osoby mohou využít možnosti poradenství nebo potřebné asistence ze strany pracovníků středisek spolu s pracovníky z neziskových organizací.

Umístění IAS: Jaroměř, Palackého 18, 551 02 Jaroměř (Královéhradecký kraj)
Předlice, Husitská cesta 217/4, 400 05 Ústí nad Labem (Ústecký kraj)
Brno, Tovačovského 3, 636 00 Brno – Židenice (Jihomoravský kraj)
Havířov, Na Kopci 5, 735 64 Havířov - Dolní Suchá
(Moravskoslezský kraj)

Speciálním typem zařízení, které spravuje SUZ je ZAŘÍZENÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ CIZINCŮ (v zahraničí i u nás někdy nazývaná „detence“ nebo „záchyt“).

Zmíněné zařízení slouží především k zajištění cizinců s to těm, kterým bylo vydáno pracovníky cizinecké policie rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. Klienty zařízení jsou cizinci, kteří se pobytem na území ČR dostali do rozporu se zákony ČR. Důraz u cizinců je kladen zejména na kroky spojené s jejich ztotožněním, to hlavně v případech, kdy jsou bez platných dokladů. Zajištěny mohou být jen osoby ve věku nad 15 let.

Ochrana zařízení je zajištěna Policií ČR, která zajišťuje vnější ostrahu objektu, vnitřní ostrahu zajišťuje smluvní bezpečnostní agentura.

Hlavním zaměřením práce SUZ je poskytnutí ubytování a stravy, o další poskytnuté služby se stará zdravotnický personál i sociální pracovníci. Klienti mají s výjimkou nočního klidu relativně volný pohyb po objektu, určeném k ubytování zajištěných cizinců. Zde mohou využívat sportoviště, kulturní místnost (TV, knihovna, společenské hry) nebo setkání s duchovním.⁶¹

---

⁶⁰SUZ, O nás - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

⁶¹SUZ, O nás - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/o-nas/>

Umístění zařízení:

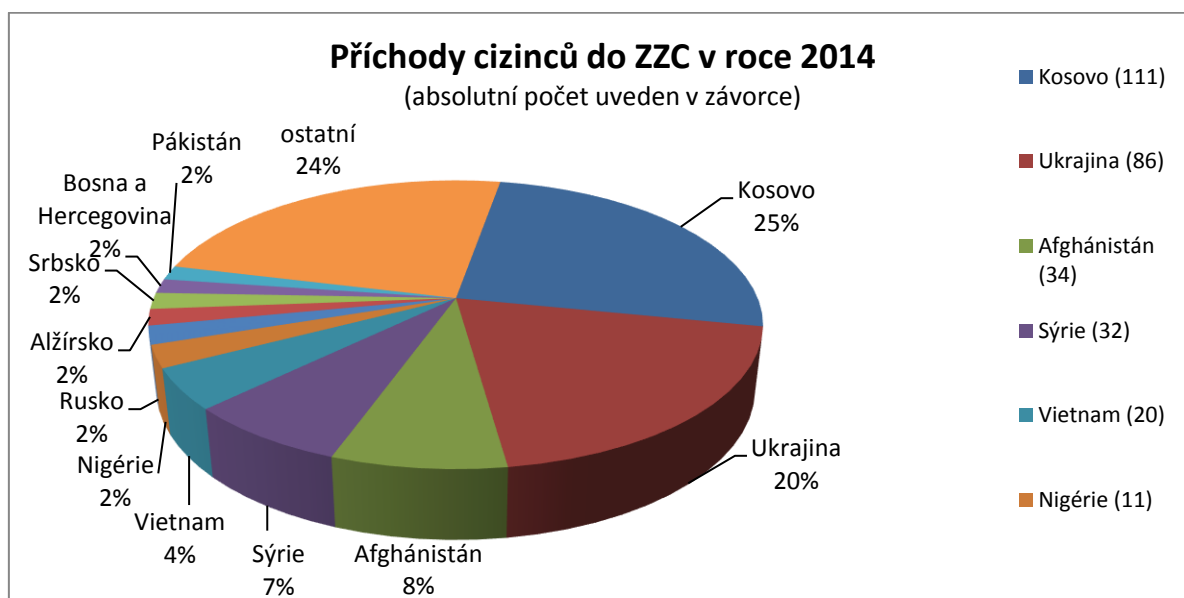
Bělá – Jezová, Jezová 1501, 294 21 Bělá pod Bezdězem (Středočeský kraj)

Vyšní Lhoty, Vyšní Lhoty 234, 739 51 Vyšní Lhoty (Moravskoslezský kraj)

Balková, Bálková 1, 331 65 Tis u Blatna (Plzeňský kraj)

K vyjádření pohybu cizinců dle státní příslušnosti v rámci zařízení pro zajištění cizinců bylo využito grafů Správy uprchlických zařízení, která je zveřejnila na svých webových stránkách.

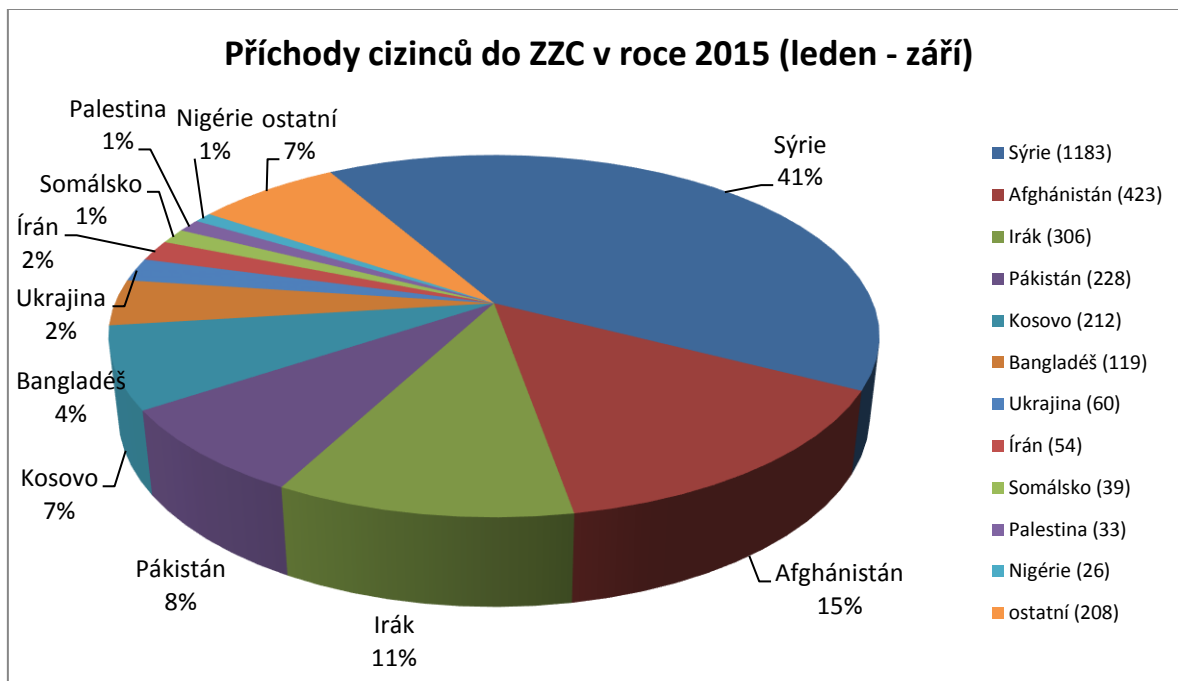
Graf č. 2 – Příchody cizinců do Zařízení pro zajištění cizinců v roce 2014.⁶²

Grafy nám ukazují příchody cizinců do zařízení v letech 2014 a v období leden až září 2015. Z uvedených grafů je zřejmá změna ve složení státní příslušnosti cizinců, kdy nejčastějšími státy, ze kterých cizinci přicházeli, byly v roce 2014 Kosovo a Ukrajina. V roce 2015 se situace změnila a nejčastějšími zeměmi původu se stala Sýrie, Afghánistán, Irák, Pákistán. Tato změna byla zcela jistě způsobena migrační vlnou, která dosáhla v září 2015 svého vrcholu. S tímto je spjat i nárůst cizinců uvedených zemí v zařízení pro zajištění cizinců.

⁶²SUZ, Statistiky - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/statistiky/>

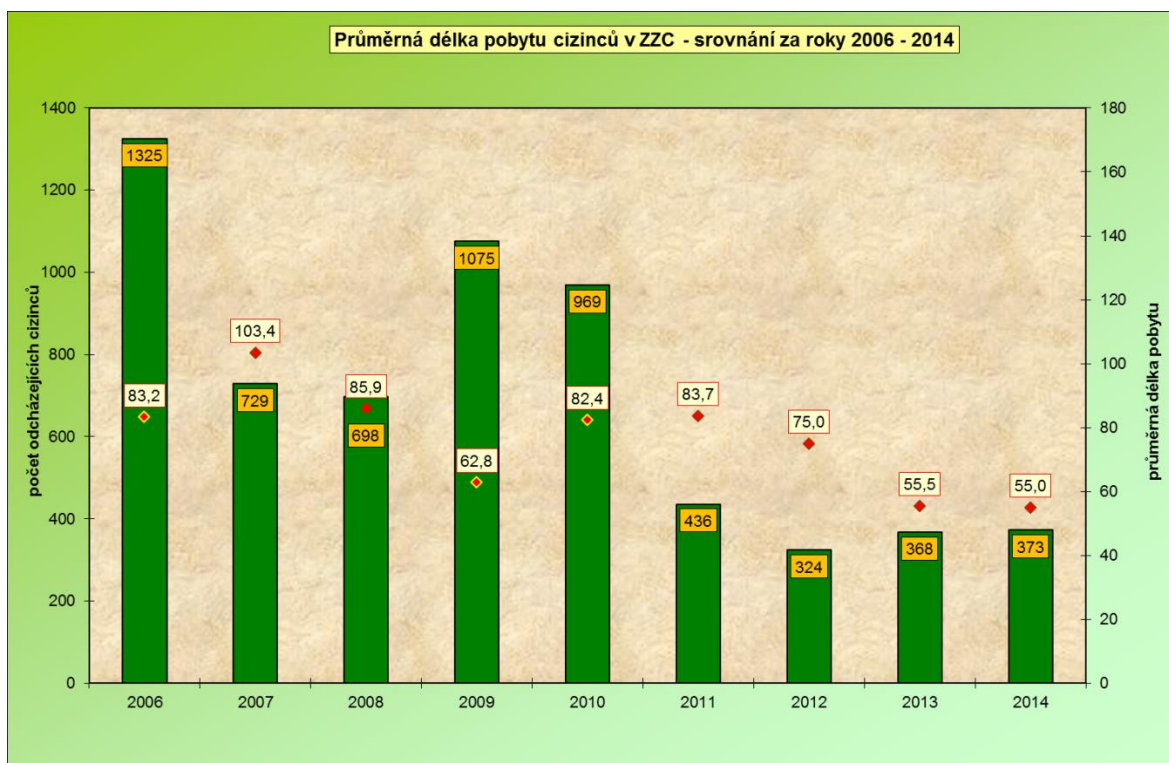
Graf č. 3 – Příchody cizinců do Zařízení pro zajištění cizinců v roce 2015 – leden – září.⁶³

Grafy příchodů osob do zařízení pro zajištění cizinců jsou jen jedním z několika ukazatelů celkové pohybu cizinců v zařízeních Správy uprchlických zařízení MV ČR. V následujícím grafu uvedeme průměrnou dobu, kterou zajištěný cizinec stráví v uvedeném typu zařízení.

⁶³SUZ, Statistiky - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/statistiky/>

Graf č. 4 – Průměrná délka pobytu v Zařízení pro zajištění cizinců za období 2006 - 2014⁶⁴

Při vyhodnocení průměrné doby strávené cizincem v zařízení pro zajištění cizinců můžeme konstatovat, že za 9 let, která jsou uvedena v grafu, se průměrná doba pohybovala v rozpětí od 55 dnů do 103,4 dnů. Potěšujícím ukazatelem může být rozpětí délky pobytu v letech 2012, 2013, 2014, kde především v posledních dvou uvedených letech je průměr 55 dnů.

4.2 Sociální práce v zařízení SUZ

Mezi jedny ze základních služeb, které zařízení poskytuje svým klientům, jsou sociální služby. SUZ sice není poskytovatelem sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, přesto jsou sociální pracovníci poskytující tyto služby v zařízení kvalifikováni dle podmínek tohoto zákona. Mezi priority zařízení patří mimo jiné i poskytovat co nejkvalitnější služby profesionálně vzdělanými a vyškolenými pracovníky.

⁶⁴SUZ, Ostatní statistiky - Správa uprchlických zařízení MV, © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10], Dostupné z: <http://www.suz.cz/o-nas/statistiky/ostatni-statistiky/>

Rozsah práce sociálních pracovníků s klienty je velmi široký a nelze jej jednoduchým způsobem vymezit nebo zaškatulkovat. Pracovníci v azylových zařízeních pracují s rozmanitými skupinami klientů: s nezletilými, s rodinami včetně těch neúplných, se seniory, se zdravotně postiženými, s osobami se zvláštními potřebami, s osobami závislými na omamných a psychotropních látkách, s osobami, které byly v detenci, s osobami s psychiatrickou diagnózou a různými traumaty, na rozdíl od specializovaných zařízení sociálních služeb, kde pobývá úzce ohraničená skupina klientů (dle věku, sociální diagnózy, zdravotního stavu apod.). Velmi náročné je překonávání nejen jazykové bariéry (pracovníci umějí alespoň základní světové jazyky jako je ruština a angličtina; při pohovorech je ale často využíván tlumočnick), ale rovněž sociokulturních rozdílů. Vzhledem k tomu, že Správa provozuje 4 typy zařízení, liší se i způsob a zaměření práce s klienty podle typu těchto zařízení, respektive dle typu klientely a způsobu jejich pobytu. Jinak se pracuje s cizincem umístěným v zařízení pro zajištění cizinců, kdy účelem pobytu cizince je realizovat správné vyhoštění, jinak pak s klientem v integračním azylovém středisku, kdy je hlavním cílem usnadnit klientovu integraci v České republice. **Sociální služby jsou poskytovány v několika rovinách.** Je to především rovina **diagnostická, informační, zprostředkovatelská, poradenská;** částečně sem patří i poskytnutí krizové intervence.

Cíle sociální práce ve všech zařízeních SUZ je možno shrnout do následujících třech oblastí s tím, že způsoby a rozsah naplňování těchto cílů se tedy liší dle typu zařízení:

1. Podpora schopnosti adaptace klienta na nároky a podmínky situace a prostředí.
2. Zprostředkování zdrojů a služeb.
3. Efektivní a humánní způsob podpory klienta a jeho rozvoj.⁶⁵

Úloha sociálního pracovníka v detenčním - zajišťovacím zařízení je závislá na možnostech poskytovaných služeb. Samozřejmě se zcela jistě bude lišit od služeb poskytovaných v ostatních typech zařízení SUZ. Vše je ovlivněno postavením cizince v rámci platné legislativy. V detenčním zařízení je osoba zajištěna, tedy omezena na osobní svobodu a od tohoto institutu zajištění se odvíjí i možnosti sociální práce s ní. V rámci zařízení pro zajištění cizinců je sociální práce poskytována pracovníky SUZ a v rámci sjednaných smluvních závazků i nestátními organizacemi.

Sociální práce u takto omezených cizinců by se měla zaměřit především na potřeby bezpečnosti, psychické potřeby, zdravotní a v neposlední řadě na skupiny osob s osobitými potřebami.

---

⁶⁵SUZ, Sociální práce - Správa uprchlických zařízení MV:© 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], <http://www.suz.cz/aktivity/socialni-prace/>

K potřebě bezpečnosti KOVÁTS a spol. uvádí nutnost zajištění bezpečnosti osob v prostoru ubytování, jelikož se zde nachází cizinci různých národností, víry, osoby s minulostí uživatelů návykových látek, také se zde mohou nacházet osoby zapojené do trestné činnosti, zejména spojené s nelegální migrací či obchodování s lidmi. Z vyjmenovaného můžeme usoudit, že ke vzniku možných konfliktů musí dojít. K psychickým potřebám uvádí zvýšení psychické zátěže, která se projevuje zvýšeným výskytem úzkosti, deprese a možnosti vzniku posttraumatického stresového syndromu. Trvá-li pobyt v zařízení delší dobu, reagují na něj cizinci pocity bezmocnosti, izolace, mohou se vrátit vzpomínky na traumatizující zážitky, které mohou vést k myšlenkám na sebevraždu. Všechny popsané vlivy mohou mít ještě větší vliv na duševní i fyzické zdraví, pokud jsou umocněny vlastní zkušeností cizince a to v případě, že zažil na vlastním těle mučení. V otázce zdraví jsou uváděny možnosti, které mohou nastat v případě, že není poskytována zdravotní péče v zařízení pro zajištění cizinců. Uváděny jsou případy chybějících léků, možnosti ošetření a dalších úkonů, spojených s poskytováním zdravotní péče zajištěným cizincům. Skupiny s osobitými potřebami lze definovat jako ženy, děti, osoby staré, handicapované a další, které jsou závislé na pomoci druhých. Důležitým aspektem omezení žen a dětí je jejich izolace od ostatních dospělých, tak, aby jim bylo zajištěno bezpečí. Práce sociálních pracovníků v zařízení pro zajištění cizinců by se měla orientovat na poskytování rad, kontaktu se zajištěnými s navázáním rozhovoru, poskytování emoční podpory, fungovat jako informátor ve věcech souvisejících s možnostmi azylového řízení, jejich právy po dobu zajištění a jiné.⁶⁶

K specifikám sociální práce s uprchlíky, azylanty uvádí MATOUŠEK v první řadě pochopení reálných potřeb klienta ze strany pracovníka a staví ho jako základní předpoklad jakékoli intervence sociálního pracovníka. Začínat by se mělo od řešení dílčích problémů a směřovat podporu k vyřešení celé situace, za plného aktivního zapojení klienta. V případě pasivního postoje klienta se doporučuje hledání pozitivního potencionálu. Připomenout klientovi jeho dovednosti, zdůraznit i jeho schopnost od všeho odejít a hlavně jeho odhodlání přežít. Důležité je nestavět klienta do pozice oběti. Je uváděn tzv. „táborový syndrom“, který se vyvíjí po několikaměsíčním pobytu v uprchlických zařízeních. Spočívá v kombinaci pasivity, apatie, občasných projevů agresivity a v neposlední řadě psychosomatických obtíží. Důsledkem vzniku je omezení v běžném způsobu života, na který byli uprchlíci zvyklí.

---

⁶⁶KOVÁTS, András, Marta MIKLUSAKOVA, Vera RANGELOVA a Vladimiras SINIOVAS. PRAKTICKÁ SOCIÁLNÁ PRÁCA S UTEČENCAMI: PRÍSTUP CEZ ĽUDSKÉ PRÁVA. 1. Menedék: Menedék, 2006, 206 s. ISBN 963 06 0862 6, s. 151

Charakter sociální práce s uprchlíky má v první řadě respektovat sociokulturní a psychologická specifika klientů, ke kterým se řadí jazyková bariéra, odlišnost významu užívaných gest při neverbální komunikaci, důležitým specifikem je i postavení muže a ženy v původní společnosti. Dále je uváděna i změna sociálního zařazení osoby, jelikož uprchlík je řazen na nejnižší pozici sociálního statusu člověka. Je upozorňováno na maximální trpělivost a citlivost při práci s uprchlíky, jelikož každá emigrace je vysoce stresující a traumatizujícím zážitkem.⁶⁷

PASTRŇÁK uvádí **obecné zásady sociální práce s klienty v azylových zařízeních**, které rozdělil do devíti oblastí.

První zásadu uvádí **respektování svobodného rozhodování klientů**, která v sobě ukrývá právo na žití života podle svých představ. S touto představou uvádí povinnost sociálních pracovníků respektovat při své práci lidskou důstojnost klientů, jejich svéprávnost v rozhodování. Zásah do jejich životů provádět formou, kdy se budou oni samotní aktivně spoluúčastnit na svých rozhodnutích a jednáních prostřednictvím analýzy jejich problémů. Dále hledáním a nabídkou možných alternativ. Klient by měl vždy zůstat řešitelem svého problému, kdy pracovník by za něj neměl přebírat zodpovědnost. Pracovník by neměl vystupovat jako hodnotitel či soudce klienta a měl by se oprostít od normativního hodnocení klienta nebo jeho chování. Tímto však není dotčeno poukázání na důsledky problémového chování klienta i s upozorněním na možné sankce v případě, že se bude takto chovat nadále.

Druhou zásadu nazývá **respektování důvěrnosti sdělených informací**. V této zásadě odkazuje na zákon č. 101/2000 Sb., O ochraně osobních údajů. Již tato zákonná norma dává klientovi záruky důvěry. Je upozorňováno na nutnost informovat klienta o režimu, kterému podléhají informace o jeho osobě.

Třetí zásadou je uváděn **respekt vůči rozdílům mezi lidmi**. Hlavním posláním této zásady je důraz na jedinečnost a individualitu každého člověka. Nežádoucími jsou jednání na základě halo efektu a „zaškatulkování“ jedinců. *„Individuální rozdíly mezi lidmi vnímá a posiluje pracovník jako zdroj bohatství a rozmanitosti lidského společenství“*.⁶⁸

Čtvrtá zásada transparentnosti, která předpokládá chování sociálního pracovníka, jednání, i nabízené možnosti pomoci za srozumitelné a přehledné. Pro splnění této zásady je třeba vyjasnění očekávání ze strany klienta k instituci zastoupenou pracovníkem, stanovení

---

⁶⁷MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010., 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0, s. 339

⁶⁸PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 49

ústní dohody o vztahu a očekávání, které klient má. Doporučuje se poskytnutí písemných informací, aby nedocházelo k nedorozuměním.

Patou zásadou je respektování důstojnosti klientů. K efektivní změně v životní situaci klienta je potřeba navázání a udržení pracovního vztahu. V počátku jde o setkání dvou úplně cizích osob, kdy jeden je vybaven určitými pravomocemi a musí si získat důvěry druhé cizí osoby, která se nachází v obtížné životní situaci, kterou není schopen sám vyřešit. Mezi oběma stranami neexistuje úplná rovnost, již z tohoto důvodu je podstatné, jaký má pracovník přístup k lidské důstojnosti.

Šestá zásada zodpovědnosti vůči vnější komunitě obsahuje průběžné hodnocení a kontrolu poskytovaných služeb. Probíhá ze strany nestátních organizací, sdělovacích prostředků a ostatních. Prospěšnost kontrol a hodnocení se odráží v udržení, zkvalitnění služeb.

Sedmá zásada zodpovědnosti vůči profesi, předpokládá sledování vývoje sociální práce, průběžné vzdělávání sociálních pracovníků.

Osmá zásada zodpovědnosti sami k sobě se zabývá psychohygienou s odkazem na požadavek osobního nasazení pracovníků při řešení problémů klientů, na nároky emoční rovnováhy a výkonové výdrže.

Devátá zásada zachování sféry působnosti sociální práce je zaměřena na nepřebírání kompetencí jiných pomáhajících profesí s poukazem na respektování pracovního prostoru.⁶⁹

MATOUŠEK rozděluje poskytované sociální služby na typy dle poskytovatele služeb. Jeho dělení je následující:

Sociální pracovníci ministerstva vnitra – tito pracují v azylových střediscích MV a jejich výhodou je každodenní kontakt s klienty, což jim umožňuje užší kontakt se svými klienty. Nevýhodou mohou mít z pohledu klientů, při získávání jejich důvěry, jelikož jsou zaměstnanci státní instituce, tedy toho, kdo vede správní řízení o udělení či neudělení mezinárodní ochrany - azylu. Pracovníci jsou povinni zajišťovat poskytování základních služeb, které jsou jim ukládány zákonem.

Sociální pracovníci nevládních organizací – velkou nevýhodou je, že nedisponují oprávněními státních zaměstnanců. Naopak jejich devízou je využití větší flexibility a otevřenosti. Praxí je kontakt sociálního pracovníka s klientem několikrát do týdne, nejde tedy o každodenní kontakt. Pozitivní pro klienta je ten fakt, že má možnost být v kontaktu s někým

---

⁶⁹PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 50

kdo není zaměstnán přímo v daném zařízení. Sociální práce ze strany nevládní neziskové organizace funguje na základě uzavřené smluvní dohody mezi danou organizací a Správou uprchlických zařízení MV. Tato smlouva obsahuje poskytování právní a sociální pomoci a také v neposlední řadě umožnění pracovníkům nevládní organizace vstup do příslušného zřízení.⁷⁰

Mezi úskalí v sociální práci s etnicky odlišnými klienty uvádí PASTRŇÁK jako nejzásadnější faktor kvalitní a úspěšné práce „*uvědomit si etnocentrismus a kulturní podněty, ve kterých byl sociální pracovník socializován, vychováván, a ve kterých přijímal za své normy a hodnoty společnosti*“⁷¹. Své odlišné postoje k jednotlivým skupinám si vytváříme na základě nejrůznějších důvodů a osobních zkušeností. Pokud nám je nějaká subkultura bližší, hodnotíme ji kladněji, vliv na naše hodnocení má znalost o subkultuře a její podobnosti té naší. V sociální práci je nutno brát ohled na rozdílnost v očekávání, které je dáno kulturou. V muslimském světě je rodina velmi patriarchální, manželství je uzavíráno písemnou smlouvou mezi ženichem a právním zástupcem nevěsty, svobodný muž se může oženit až se čtyřmi ženami a to jen v případě, že je schopen je zabezpečit po stránce základních životních potřeb. Důležitou informací o kultuře muslimského světa je pro sociálního pracovníka znát postavení muže a ženy. „*Podle posvátného islámského zákona nelze popřít nadřazenost muže nad ženami.*“ Z nadřazenosti muži plynou privilegia spočívající v možnosti vzít si i ženu, která není muslimkou, žena pouze muslima, muž má možnost nechat se rozvést bez udání důvodu, žena jen z přesně stanovených důvodů. Rodina je patriarchální, proto je třeba v případě, že se bude ve skupině žadatelů nacházet muž, požívající respektu ostatních, měl by být tím, koho pracovník kontaktuje jako prvního při řešení problémů. Lze předpokládat, že muslimský muž by více respektoval komunikaci se sociálním pracovníkem, nežli s pracovníci. V této situaci můžeme shledávat jedno z úskalí při práci se skupinou i jednotlivci. Mezi další konfliktní situace, kterým by měl pracovník přecházet, patří rozdílnost zákonodárství. Muslimové zůstávají spřízněni s konzervativní muslimskou teologií i přes všestranný rozvoj moderního světa. Je tudíž velkým problémem sladit islámské myšlení a způsob života s proměnami a způsobem života v odlišné společnosti, v našem případě evropské společnosti. „*Sociální pracovník musí kromě znalostí specifík zemí, z nichž klienti*

---

⁷⁰MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010., 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0, s. 338

⁷¹PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 39

přicházejí, také umět vhlédnout do vlastní kultury, protože i toto poznání usnadní pohled, jakým způsobem žadatel nahlíží na svou původní kulturu a co očekává od kultury nové. ⁷²

---

⁷²PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4., s. 40

Závěr

Hlavní i dílčí cíle diplomové práce byly naplněny. Popsal jsem specifika práce s cizinci v České republice, charakterizoval základní strategii azylové a migrační politiky České republiky, seznámil s legislativou vztahující se ke zvolené problematice, zabýval jsem se vybranými metodami sociální práce s cizinci. Rovněž jsem objasnil proces správního řízení s žadateli o mezinárodní ochranu a vysvětlil systém činnosti Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

Migranti a uprchlíci jsou jednou z nejzranitelnějších skupin a jejich práva bývají často hrubě porušována. Čelí násilí a nebezpečí na cestě do bezpečí a někdy také posléze v zemích, kde hledají ochranu. Podle Eurostatu patří Česká republika v rámci Evropské unie k zemím, kde cizinci žádají o azyl nejméně.

Podle údajů ministerstva vnitra v roce 2016 v Česku požádalo o ochranu 1213 lidí, žádost podávali poprvé. Dalších 262 žádostí bylo opakovaných. Celkem úřady obdržely 1475 žádostí. O rok dřív jich bylo o 50 víc. Důležitou roli zde sehrávají mezinárodní pravidla, kdy mají uprchlíci podat žádost o azyl v první zemi EU, do níž vstoupí. ČR tak vrací zadržené cizince bez řádných dokladů do okolních států, vnější hranici má jen na letišti.

Práce s uprchlíky je specifická z důvodů jazykové bariéry, kulturní odlišnosti, dochází ke změně sociálního statutu a rolí, uprchlíci mají traumata z minulosti, stresují se z nejistoty v budoucnosti. Negativně mohou vnímat fáze a délku azylové procedury. Nejčastěji řešené oblasti souvisí s ubytováním uprchlíků, jejich zaměstnáváním, zdravotní péčí, sociálním zabezpečením a vzděláváním.

Česká republika jako člen Evropské unie se mimo jiné zavázala ke spolupráci v oblasti azylu a uprchlictví. Mezinárodní ochrana uprchlíků je pro Českou republiku stálým a velmi aktuálním problémem.

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
FMZV	Federální ministerstvo zahraničních věcí
IFSW	Mezinárodní federace sociálních pracovníků (International Federation of Social Workers)
IAS	Integrační azylové středisko
KŘP	Krajské ředitelství policie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
Odst.	Odstavec
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírky
SRA	Security restricted area (vyhrazený prostor letiště)
SUZ	Správa uprchlických zařízení
UNHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců
z. č.	Zákon číslo

Seznam grafů a tabulek

Graf č. 1 – Organizační struktura KŘP Olomouckého kraje

Graf č. 2 – Příchody cizinců do Zařízení pro zajištění cizinců v roce 2014

Graf č. 3 – Příchody cizinců do Zařízení pro zajištění cizinců v roce 2015 leden – září.

Graf č. 4 – Průměrná délka pobytu v Zařízení pro zajištění cizinců za období 2006 - 2014

Tabulka č. 1 : Souhrnná zpráva o mezinárodní ochraně za rok 2016

Seznam použitých zdrojů

KOVÁTS, András, Marta MIKLUSAKOVA, Vera RANGELOVA a Vladimiras SINIOVAS. PRAKTICKÁ SOCIÁLNÁ PRÁCA S UTEČENCAMI: PRÍSTUP CEZ ĽUDSKÉ PRÁVA. 1. Menedék: Menedék, 2006, 206 s. ISBN 963 06 0862 6.

MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 8071785482.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. 384 s. ISBN 978-80-7367-502-8.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010., 352 s. ISBN 978-80-7367-818-0

MÜHLPACHR, Pavel. Sociální práce. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 100 s. ISBN 80-210-3323-1.

PASTRŇÁK, René. Sociální práce s menšinami a migranty: [studijní texty pro kombinované studium Veřejná správa a regionální politika]. Vyd. 1. Opava: Optys, 2008, 67 s. ISBN 978-80-85819-69-4.

TOMEŠ, Igor. Obory sociální politiky. Praha: Portál, 2011, 368s. ISBN 978-80-7367-868-5

ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe. Vyd. 3., V Sociologickém nakladatelství (SLON) 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2005, 128 s. Učebnice pro obor sociální práce. ISBN 80-86429-36-9

LEGISLATIVA

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ústava České republiky. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1993, částka 1. ISSN 1211-1244

ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. In Sbíрка zákonů ČR, ročník 1993, částka 1. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 325/1999 Sb., ze dne 11. listopadu 1999, o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ČESKO. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37

Internetové zdroje:

Společnost sociálních pracovníků - Etický kodex ČR a mezinárodní ke stažení, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/ke-stazeni>

OSN, Úmluva o právním postavení uprchlíků. In [online].[cit. 2017-2-20] Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Strategie migrační politiky ČR - Aktuální informace o migraci, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Azyl, migrace a integrace. © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Průběh správního řízení o udělení mezinárodní ochrany - Ministerstvo vnitra České republiky, © 2017, In [on-line].[cit. 2017-2-28]. Dostupné z:<http://www.mvcr.cz/clanek/azyl-prubeh-rizeni-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Terminologický slovník. © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20]. Dostupné z <http://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník.aspx>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Zákon o azylu, © 2017 In [online].[cit. 2017-2-20]. Dostupné z:
<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonDownload.jsp?idBiblio=48224&nr=325~2F1999&rpp=15#local-content>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky (2017): Azyl - Ministerstvo vnitra České republiky, [poucen-pro-zadatele-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx](http://www.mvcr.cz/soubor/poucen-pro-zadatele-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx), © 2017, In [online].[cit. 2017-4-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/poucen-pro-zadatele-o-udeleni-mezinarodni-ochrany.aspx>

MVCR - Ministerstvo vnitra České republiky: Dublinský systém. © 2017, In [online].[cit. 2017-4-12], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

Policie České republiky - Policie České republiky, © 2017, In [on-line].[cit. 2017-4-10]. Dostupné z <http://www.policie.cz/policie-cr.aspx>

SUZ, © 2017, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://www.suz.cz/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: ETICKÝ KODEX IFSW, Adelaide, Austrálie, 29. 9. – 1. 10. 2004

Příloha č. 2: ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR

Příloha č. 3: POUČENÍ ŽADATELE O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

PŘÍLOHA 1

Etika sociální práce – principy

Návrh, přijatý valným shromážděním IFSW (Mezinárodní federace sociálních pracovníků) Adelaide, Austrálie, 29. 9. – 1. 10. 2004⁷³

1. Úvod

Etické uvědomění je nutnou součástí odborné praxe sociálních pracovníků. Schopnost a oddanost etickému jednání je základním aspektem kvality služby, která je nabízena uživatelům služeb sociální práce.

IASSW a IFSW se věnují etice proto, aby podpořily diskuse a reflexi v oblasti etiky ve svých členských organizacích a u poskytovatelů péče, stejně jako ve školách sociální práce a mezi studenty sociální práce. Některé etické výzvy a problémy, se kterými se sociální pracovníci setkávají, jsou specifické pro určité země; jiné jsou obecné. IFSW chce tímto prohlášením, které se věnuje obecným principům, povzbudit sociální pracovníky na celém světě k tomu, aby reflektovali výzvy a dilemata, se kterými se setkávají, a aby jejich rozhodnutí, jak jednat v konkrétních případech, byla eticky podložena. Některé z těchto problémových oblastí zahrnují:

- Skutečnost, že loajalita sociálních pracovníků se často ocitá ve střetu konfliktních zájmů
- Skutečnost, že sociální pracovníci působí zároveň jako pomocníci i kontroloři
- Konflikty mezi povinnostmi sociálních pracovníků chránit zájmy lidí, se kterými pracují, a požadavky společnosti na efektivitu a užitečnost
- Skutečnost, že zdroje ve společnosti jsou limitované

Tento dokument začíná definicí sociální práce, kterou IFSW přijala na valné hromadě v Montrealu v Kanadě v červenci 2000, a potom společně s IASSW v Kodani v květnu 2001 (část 2). Tato definice klade důraz na principy lidských práv a sociální spravedlnosti. Další část (3) odkazuje na různé deklarace a úmluvy o lidských právech, které jsou relevantní pro sociální práci. V části 4 pak následuje vyhlášení obecných etických principů patřících k dvěma širokým oblastem - lidských práv a důstojnosti a sociální spravedlnosti. V poslední části jsou uvedeny některé základní principy etického jednání v sociální práci, o kterých se dá

---

⁷³Společnost sociálních pracovníků - Etický kodex ČR a mezinárodní ke stažení, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/ke-stazeni>

předpokládat, že budou dále rozpracovány, a to i v rozličných normách a směrnících členských organizací IFSW.

2. Definice sociální práce

Profese sociální práce podporuje sociální změnu, řešení problémů v lidských vztazích a také zmocnění a osvobození lidí v zájmu zvýšení blaha. Sociální práce zasahuje v oblastech, kde dochází k interakci lidí a jejich prostředí, a využívá k tomu teorie lidského chování a sociálních systémů. Základem sociální práce jsou principy lidských práv a sociální spravedlnosti.

3. Mezinárodní konvence

Mezinárodní deklarace a úmluvy o lidských právech vytvářejí obecné standardy a poukazují na práva, která jsou globální společností akceptována. Dokumenty relevantní pro praxi sociální práce jsou:

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech • Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace
- Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen
- Úmluva o právech dítěte
- Úmluva původních domorodých obyvatel (ILO konvence 169)

4. Principy

4.1 Lidská práva a lidská důstojnost

Sociální práce je založena na respektu k hodnotě a důstojnosti všech lidí a na právech, která z toho vyplývají. Sociální pracovníci podporují a chrání fyzickou, duševní, emocionální a duchovní integritu a blaho každého člověka. To znamená:

1. Respektovat právo na sebeurčení – sociální pracovníci respektují a podporují právo lidí na provádění vlastních výběrů a rozhodnutí, nezávisle na jejich hodnotách a životních rozhodnutích, za předpokladu, že to neohrozí práva a legitimní zájmy druhých.

2. Podporovat právo na participaci – sociální pracovníci podporují plné zapojení a účast lidí, kteří používají jejich služby, takovými způsoby, aby mohli dosáhnout zmocnění ve všech aspektech rozhodování a jednání, která ovlivňují jejich život.
3. Jednat s každým člověkem jako s celostní bytostí – sociální pracovníci se zajímají o celého člověka v rámci rodiny, komunity a společenského a přirozeného prostředí a usilují o rozpoznání všech aspektů života člověka.
4. Identifikovat a rozvinout silné stránky – sociální pracovníci se zaměřují na silné stránky jednotlivců, skupin a komunit a tak podporují jejich zmocnění.

4.2 Sociální spravedlnost

Sociální pracovníci mají povinnost podporovat sociální spravedlnost ve vztahu ke společnosti obecně i ve vztahu k lidem, se kterými pracují. To znamená:

1. Čelit negativní diskriminaci – sociální pracovníci mají povinnost čelit negativní diskriminaci na základě takových charakteristik, jako jsou schopnosti, věk, kultura, rod nebo pohlaví, rodinný stav, socio-ekonomický status, politické názory, barva pleti nebo jiné fyzické charakteristiky, sexuální orientace nebo duchovní přesvědčení.
2. Uznat diverzitu – sociální pracovníci rozpoznávají a respektují etnickou a kulturní rozdílnost ve společnostech, kde pracují, berouce při tom v úvahu individuální, rodinné, skupinové a komunitní odlišnosti.
3. Spravedlivě distribuovat zdroje – sociální pracovníci zaručují, že zdroje, které mají k dispozici, jsou rozdělovány spravedlivě ve shodě s potřebami.
4. Čelit nespravedlivé politice a praktikám – sociální pracovníci mají povinnost upozorňovat své zaměstnavatele, tvůrce politik, politiky samotné a veřejnost na situace, kdy lidé žijí v chudobě, když zdroje nejsou adekvátní nebo když rozdělování zdrojů, politika a praxe jsou utlačující, nespravedlivé nebo škodlivé.
5. Pracovat na základě solidarity – sociální pracovníci mají povinnost čelit sociálním podmínkám, které přispívají k sociálnímu vyloučení, stigmatizaci nebo útisku a pracovat pro sociální inkluzi.

5. Profesionální jednání

Národní členské organizace IFSW mají povinnost rozvíjet a pravidelně aktualizovat svoje vlastní etické normy nebo etické směrnice tak, aby byly konzistentní s prohlášením IFSW. Národní organizace mají také povinnost informovat sociální pracovníky a vzdělavatele v sociální práci o těchto normách a směrnicích.

Sociální pracovníci by měli jednat v souladu s etickým kodexem nebo směrnicemi, které platí v jejich zemi. Tyto budou obvykle zahrnovat detailnější pravidla v etické praxi specifická podle národního kontextu. Následující obecná doporučení pro profesionální jednání se týkají toho, že:

1. Od sociálních pracovníků se očekává, že budou rozvíjet a udržovat požadované dovednosti a kompetence v oblasti své práce.
2. Sociální pracovníci nedopustí, aby jejich dovednosti byly využity k nehumánním účelům, jako je například mučení nebo terorismus.
3. Sociální pracovníci jednají bezúhonným způsobem. To zahrnuje nezneužívání vztahu důvěry s lidmi, kteří užívají jejich služeb, rozeznávání hranice mezi osobním a profesním životem a nezneužívání svého postavení pro osobní obohacení nebo zisk.
4. Sociální pracovníci jednají s lidmi, kteří používají jejich služby, s účastí, empatií a péčí.
5. Sociální pracovníci nepodřizují potřeby a zájmy lidí, kteří užívají jejich služeb, svým vlastním potřebám a zájmům.
6. Sociální pracovníci mají povinnost učinit nezbytné kroky v profesionální i osobní péči o sebe na pracovišti i ve společnosti s cílem zajistit, aby byli schopni poskytovat odpovídající služby.
7. Sociální pracovníci zachovávají důvěrnost informací, které se týkají lidí užívajících jejich služby. Výjimky mohou být odůvodněny pouze na základě vyššího etického požadavku (jako je například ochrana života).

8. Sociální pracovníci vyžadují uznání toho, že jsou zodpovědní za své jednání vzhledem k lidem, se kterými pracují, vzhledem ke kolegům, zaměstnavatelům, profesní asociaci a vzhledem k zákonným ustanovením, a že tyto odpovědnosti mohou být ve vzájemném konfliktu.
9. Sociální pracovníci mají povinnost spolupracovat se školami sociální práce, aby podpořili studenty sociální práce při získávání kvalitního praktického výcviku a aktuální praktické znalosti.
10. Sociální pracovníci iniciují a zapojují se do diskusí týkajících se etiky se svými kolegy a zaměstnavateli a jsou odpovědní za to, že jejich rozhodnutí budou eticky podložena.
11. Sociální pracovníci jsou připraveni uvést důvody svých rozhodnutí, které budou založené na etickém rozvažování, a jsou odpovědní za svoje volby a jednání.
12. Sociální pracovníci pracují na vytváření takových podmínek ve svých zaměstnavatelských organizacích i ve své zemi, aby principy tohoto prohlášení i principy jejich národního kodexu (existuje-li) byly diskutovány, hodnoceny a prosazovány.

Zdroj: Výňatek z: PhDr. Mirka Nečasová, PhD. - Mezinárodní etický kodex sociální práce - principy. Sociální práce/Sociálna práca, Brno: ASVSP, 4/2004, 4, od s. 31 – 34 (pracovní překlad dokumentu)

PŘÍLOHA 2

ETICKÝ KODEX SPOLEČNOSTI SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR ⁷⁴

1. Etické zásady

1.1. Sociální práce je založena na hodnotách demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin a jednotlivců tak, jak jsou vyjádřeny v dokumentech relevantních pro praxi sociálního pracovníka, a to především ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte a dalších mezinárodních deklaracích a úmluvách. Dále se řídí Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony tohoto státu, které se od těchto dokumentů odvíjejí.

1. 2. Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, pohlaví, rodinný stav, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.

1. 3. Sociální pracovník respektuje právo každého jedince na seberealizaci v takové míře, aby současně nedocházelo k omezení stejného práva druhých osob.

1. 4. Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružení občanů svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji a při řešení konfliktů jednotlivců se společností a jejich následků.

1.5. Sociální pracovník dává přednost profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby poskytuje na nejvyšší odborné úrovni.

2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka

2. 1. Ve vztahu ke klientovi

2. 1. 1. Sociální pracovník podporuje své klienty k vědomí vlastní odpovědnosti.

2. 1. 2. Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.

2. 1. 3. Sociální pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace všem klientům. Sociální pracovník jedná s každým člověkem jako s celostní bytostí. Zajímá se o celého člověka v rámci rodiny, komunity a společenského a přirozeného

---

⁷⁴ Společnost sociálních pracovníků - Etický kodex ČR a mezinárodní ke stažení, In [online].[cit. 2017-2-20], Dostupné z: <http://socialnipracovnici.cz/sekce-socialnich-pracovniku/article/ke-stazeni>

prostředí a usiluje o rozpoznání všech aspektů života člověka. Sociální pracovník se zaměřuje na silné stránky jednotlivců, skupin a komunit a tak podporuje jejich zmocnění.

2. 1. 4. Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být klientovi poskytnuty a informuje ho o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci o klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby, které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu (zejména nezletilé děti) nebo tehdy, kdy jsou ohroženy další osoby. V případech, kde je to v souladu s platnými právními předpisy, umožňuje účastníkům řízení nahlížet do spisů, které se řízení týkají.

2. 1. 5. Sociální pracovník podporuje klienty při využívání všech služeb a dávek sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnání, ale i ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Podporuje klienta při řešení problémů týkajících se dalších sfér jeho života.

2. 1. 6. Sociální pracovník podporuje klienty při hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.

2.1.7. Sociální pracovník je si vědom svých odborných a profesních omezení. Pokud s klientem nemůže sám pracovat, předá mu informace o dalších formách pomoci. Sociální pracovník jedná s osobami, které používají jejich služby (klienty) s účastí, empatií a péčí.

2. 2. Ve vztahu ke svému zaměstnavateli

2. 2. 1. Sociální pracovník odpovědně plní své povinnosti vyplývající ze závazku ke svému zaměstnavateli.

2. 2. 2. V zaměstnavatelské organizaci spolupůsobí při vytváření takových podmínek, které umožní sociálním pracovníkům v ní zaměstnaným přijmout a uplatňovat závazky vyplývající z tohoto kodexu.

2. 2. 3. Snaží se ovlivňovat sociální politiku, pracovní postupy a jejich praktické uplatňování ve své zaměstnavatelské organizaci s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb poskytovaných klientům.

2. 3. Ve vztahu ke kolegům

2. 3. 1. Sociální pracovník respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vyhledává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytovaných sociálních služeb.

2. 3. 2. Respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů a ostatních odborných a dobrovolných pracovníků. Kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě vhodným způsobem.

2.3.3. Sociální pracovník iniciuje a zapojuje se do diskusí týkajících se etiky se svými kolegy a zaměstnavateli a je zodpovědný za to, že jeho rozhodnutí budou eticky podložena.

2. 4. Ve vztahu ke svému povolání a odbornosti

2. 4. 1. Sociální pracovník dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání.

2. 4. 2. Neustále se snaží o udržení a zvýšení odborné úrovně sociální práce a uplatňování nových přístupů a metod.

2. 4. 3. Působí na to, aby odbornou sociální práci prováděl vždy kvalifikovaný pracovník s odpovídajícím vzděláním.

2. 4. 4. Je zodpovědný za své soustavné celoživotní vzdělávání a výcvik, což je základ pro udržení stanovené úrovně odborné práce a schopnosti řešit etické problémy.

2. 4. 5. Pro svůj odborný růst využívá znalosti a dovednosti svých kolegů a jiných odborníků, naopak své znalosti a dovednosti rozšiřuje v celé oblasti sociální práce.

2.4.6. Sociální pracovník spolupracuje se školami sociální práce, aby podpořil studenty sociální práce při získávání kvalitního praktického výcviku a aktuální praktické znalosti.

2. 5. Ve vztahu ke společnosti

2. 5. 1. Sociální pracovník má právo i povinnost upozorňovat širokou veřejnost a příslušné orgány na případy porušování zákonů a oprávněných zájmů občanů.

2. 5. 2. Zasazuje se o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlnosti tím, že podněcuje změny v zákonech, v politice státu i v politice mezinárodní.

2. 5. 3. Upozorňuje na možnost spravedlivějšího rozdělení společenských zdrojů a potřebu zajistit přístup k těmto zdrojům těm, kteří to potřebují.

2. 5. 4. Působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny osoby, a to se zvláštním zřetelem ke znevýhodněným a postiženým jedincům a skupinám.

2. 5. 5. Sociální pracovník působí na zlepšení podmínek, které zvyšují vážnost a úctu ke kulturám, které vytvořilo lidstvo.

2.5.6. Sociální pracovník požaduje uznání toho, že je zodpovědný za své jednání vůči osobám, se kterými pracuje, vůči kolegům, zaměstnavatelům, profesní organizaci a vzhledem k zákonným ustanovením, a že tyto odpovědnosti mohou být ve vzájemném konfliktu.

Etické problémové okruhy

Tyto problémové okruhy by měly být rozpracovány v rozšířeném kodexu, který by byl zaměřen na specifika sociální práce v různých oblastech. Sociální práce s jednotlivcem, rodinami, skupinami, komunitami a organizacemi vytváří pro sociálního pracovníka situace, ve kterých musí nejen eticky hodnotit, vybírat možnosti, ale i eticky rozhodovat. Sociální pracovník eticky uvažuje při sociálním šetření, sběru informací, jednáních a při své profesionální činnosti o použití metod sociální práce, o sociálně technických opatřeních a administrativně správních postupech z hlediska účelu, účinnosti a důsledků na klientův život.

A. Základní etické problémy jsou

- kdy vstupovat či zasahovat do života občana a jeho rodiny, skupiny či obce (např. z hlediska prevence či sociální terapie společensky nežádoucí situace), - kterým sociálním případům dát přednost a věnovat čas na dlouhodobé sociálně výchovné působení, - kolik pomoci a péče poskytnout, aby stimulovaly klienta ke změně postojů a k odpovědnému jednání a nevedly k jejich zneužití, - kdy přestat se sociální terapií a poskytováním služeb a dávek sociální pomoci

B. Další problémové okruhy,

které se občas vyskytují a vyžadují etické hodnocení a rozhodování vyplývají z následujících situací, kdy loajalita sociálního pracovníka s klientem se dostane do střetu zájmů - při konfliktu zájmu samotného sociálního pracovníka se zájmem klienta, - při konfliktu klienta a jiného občana, - při konfliktu mezi institucí či organizací a skupinou klientů, - při konfliktu zájmu klientů a ostatní společností, - při konfliktu mezi zaměstnavatelem a jeho sociálními pracovníky.

C. Sociální pracovník má ve své náplni roli pracovníka,

který klientům pomáhá a současně má klienty kontrolovat. Vztahy mezi těmito protichůdnými aspekty sociální práce vyžadují, aby si sociální pracovníci vyjasnili etické důsledky kontrolní role, a do jaké míry je tato role přijatelná z hlediska základních hodnot sociální práce.

Postupy při řešení etických problémů

1. Závažné etické problémy budou probírány a řešeny ve skupinách pracovníků v rámci Společnosti sociálních pracovníků ČR (dále jen Společnost). Sociální pracovník má mít možnost: diskutovat, zvažovat a analyzovat tyto problémy ve spolupráci s kolegy a dalšími odborníky, event. i za účasti stran, kterých se týkají.

2. Společnost může doplnit a přizpůsobit etické zásady pro ty oblasti terénní sociální práce, kde jsou etické problémy komplikované a závažné.

3. Na základě tohoto kodexu je úkolem Společnosti pomáhat jednotlivým sociálním pracovníkům analyzovat a pomáhat řešit jednotlivé problémy.

Etický kodex byl schválen plénem Společnosti sociálních pracovníků 19. 5. 2006 a nabývá účinnosti od 20. 5. 2006.

PŘÍLOHA Č. 3

Poučení žadatele o udělení mezinárodní ochrany

PEČLIVĚ USCHOVEJTE PO DOBU CELÉHO ŘÍZENÍ O MEZINÁRODNÍ OCHRANĚ!!!

Správní řízení o udělení mezinárodní ochrany je upraveno zákonem č. 325/1999 Sb. o azylu, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Soudní řízení ve věci mezinárodní ochrany je upraveno zákonem č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Správním orgánem odpovědným za vedení řízení o mezinárodní ochraně je v České republice **Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky (dále jen OAMP)**.

Zahájení řízení – žádost o udělení mezinárodní ochrany

Projevil/a jste úmysl požádat o mezinárodní ochranu v České republice. Vaším prohlášením o úmyslu žádat o mezinárodní ochranu **zaniká platnost víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu** uděleného podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, byl/a-li jste jeho držitelem.

Za asistence pracovníka OAMP Vám bude v krátké době **umožněno podat žádost o udělení mezinárodní ochrany**, kde budete dotazován/a na základní informace o Vás, Vaší rodině, cestě do České republiky a na důvody, které Vás k opuštění země vedly. K podání žádosti budete písemně vyzván/anejméně 2 pracovní dny předem.

Jazyk řízení

V řízení o udělení mezinárodní ochrany máte právo jednat **v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém jste schopen/na se dorozumět**. Za tímto účelem Vám bude ze strany OAMP obstarán vždy tlumočnick, který bude bezplatně tlumočit veškeré úkony související se správním řízením. Pokud chcete, můžete si přizvat i dalšího tlumočnicka podle své volby, ovšem na své vlastní náklady.

Při podání žádosti budete požádán/a **o sdělení**, v jakém jazyce či jazycích si přejete vést řízení o mezinárodní ochraně a dokládat materiály do Vašeho spisu. Vaši volbu byste v průběhu řízení již neměl/a měnit, dobře si ji tedy prosím promyslete!

Zastupování

V průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte právo **jednat samostatně**.

Jste-li ovšem **osobou mladší 18 let**, musíte být během řízení zastupován/a, a to již při podání žádosti, svým zákonným zástupcem (otec, matka), ustanoveným zástupcem ze země původu (jiný příbuzný, opatrovník) a není-li to možné, bude Vám na návrh OAMP ustanoven soudem opatrovník pro pobyt.

Pokud uvedete, že jste nezletilý/á a OAMP má o vašem věku pochybnosti, je oprávněn nechat provést lékařské vyšetření za účelem zjištění Vašeho věku. Toto vyšetření se provádí pomocí rentgenu zápěstních kůstek. Pokud toto vyšetření odmítnete, bude na vás pohlíženo jako na zletilého/zletilou.

Pokud nemůžete samostatně jednat **z důvodu Vašeho zdravotního stavu**, ustanoví Vám OAMP rovněž opatrovníka pro řízení.

Rovněž máte v průběhu řízení právo požádat o **právní pomoc** jinou osobu, popřípadě se nechat v řízení touto osobou zastupovat. Takové osobě musíte vyhotovit písemnou plnou moc k zastupování.

Rozhodnutí ve věci Vaší mezinárodní ochrany jste ovšem vždy povinen/povinna převzít osobně!

V příloze této informace jste rovněž obdržel/a **seznam nevládních organizací**, které se zabývají ochranou práv žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a které můžete kdykoliv v průběhu řízení kontaktovat se žádostí o bezplatnou právní pomoc.

Po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte také právo být ve styku s **Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky /UNHCR/**. Kontakt na něj rovněž máte v příloze, kterou jste dnes obdržel/a.

Doklady

Při podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany jste povinen/povinna odevzdat svůj cestovní doklad! Doklad bude uschován na OAMP a po ukončení řízení o mezinárodní ochraně Vám bude navrácen. Pokud zatajíte vlastnictví dokladu, může to mít vliv na délku Vašeho setrvání v přijímacím středisku a rovněž se vystavujete sankci za takto spáchaný přešpek!

V případě, že Vám nebude udělen azyl, Váš původně odevzdaný cestovní doklad Vám OAMP vrátí.

Pro účely prokazování totožnosti a statusu žadatele o udělení mezinárodní ochrany v průběhu správního řízení Vám bude vystaven **průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany** s dobou platnosti minimálně na 60 dnů. Jeho platnost si musíte osobně a včas nechat prodlužovat na pracovišti OAMP v příslušném pobytovém středisku, kde jste hlášen/a k pobytu. **Tento průkaz prokazuje Vaši totožnost a oprávněnost Vašeho pobytu na území České republiky!**

Průkazem žadatele o mezinárodní ochranu jste povinen/povinna prokazovat příslušným orgánům svou totožnost či jiné skutečnosti zapsané v průkazu na základě zákona, dále jste povinen/povinna chránit průkaz žadatele před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením či zneužitím a tyto okolnosti hlásit neprodleně OAMP, dále odevzdat průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany, který je neplatný. Po skončení řízení jste rovněž povinen/povinna odevzdat průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany pracovníkům OAMP.

Vaší povinností je v případě **narození dítěte** oznámit do 15 dnů tuto skutečnost OAMP. Chcete-li požádat o udělení mezinárodní ochrany jménem svého dítěte, jste povinen/povinna jeho jménem projevit ústně nebo písemně úmysl požádat o udělení mezinárodní ochrany odboru cizinecké policie krajského ředitelství policie nebo na místně příslušném OAMP.

Pobyt v přijímacím středisku

Přijímací středisko, pokud se v něm nyní nacházíte, **nesmíte** předně **opustit do provedení identifikační úkonů**, tj. sejmutí otisků prstů a vyfotografování, dále do provedení lékařských vyšetření zaměřených na zjištění, zda netrpíte chorobou ohrožující Váš život či zdraví nebo život či zdraví jiných osob, do ukončení karantény nebo jiného opatření v souvislosti s ochranou veřejného zdraví a do doby vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

Ministerstvo může také **písemně rozhodnout o Vaší povinnosti setrvat v přijímacím středisku** i po provedení všech výše jmenovaných opatření, a to **až po dobu 120 dní**, zejména pokud nebyla spolehlivě zjištěna Vaše totožnost (nemáte platný cestovní doklad nebo je váš doklad totožnosti padělaný), případně, pokud představujete nebezpečí pro bezpečnost státu. Proti tomuto rozhodnutí máte právo podat žalobu ve lhůtě a k soudu uvedenému v závěrečném poučení rozhodnutí o povinnosti setrvat v přijímacím středisku. Ve lhůtě 1 měsíce od rozhodnutí ministerstva ve věci Vašeho setrvání v přijímacím středisku, případně od rozhodnutí soudu o Vaší žalobě proti tomuto rozhodnutí, máte právo požádat o přezkum důvodů setrvání v přijímacím středisku.

Pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany

Po podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany s Vámi bude **zpravidla proveden pohovor**, ve kterém budete mít možnost upřesnit důvody své žádosti o udělení mezinárodní ochrany (výjimky jsou uvedeny níže). V odůvodněných případech, nebo na Vaši výslovnou žádost, zajistí OAMP, pokud to bude možné, vedení pohovoru i tlumočení osobou stejného pohlaví.

Výzva k dostavení se k pohovoru Vám bude doručena alespoň 2 pracovní dny předem. Jste povinen/povinna dostavit se na předvolání k pohovoru **v místě a čase určeném ve výzvě**. V případě, že se bez vážného důvodu nedostavíte k pohovoru a OAMP nebude moci bez jeho provedení vydat pro nedostatek informací rozhodnutí, bude řízení o udělení mezinárodní ochrany zastaveno!

Pokud **žádáte** o udělení mezinárodní ochrany v ČR **opakovaně**, OAMP není povinen s Vámi již další pohovor provést, pokud shledá, že to není třeba ke zjištění podkladů pro rozhodnutí. Doporučujeme Vám tudíž uvést všechny důležité skutečnosti již do žádosti o udělení mezinárodní ochrany, případně je doložit písemně!

Pohovor s Vámi nebude rovněž proveden v případě, že jste **občanem/občankou členského státu Evropské unie**. V takovém případě bude Vaše žádost o udělení mezinárodní ochrany posouzena jako nepřijatelná a Vaše řízení o udělení mezinárodní ochrany bude zastaveno.

Další úkony v rámci správního řízení, spolupráce se správním orgánem

V průběhu celého řízení o udělení mezinárodní ochrany máte **právo hájit své zájmy**, tj. uvádět skutečnosti vztahující se k řízení o udělení mezinárodní ochrany, navrhopvat a předkládat důkazy. Dále máte právo vyjadřovat se k podkladům pro rozhodnutí i ke způsobu jejich zjištění, nahlížet do spisu a pořizovat si z něj výpisy. Máte rovněž právo oznámit OAMP skutečnosti nasvědčující vyloučení pracovníka správního orgánu pro podjatost.

Jste povinen/povinna **aktivně spolupracovat s OAMP**. Dále máte povinnost předložit na výzvu OAMP listinu potřebnou pro správní řízení, pokud takovou vlastníte.

Pokud v průběhu správního řízení neoprávněně **vstoupíte na území jiného státu** nebo se o neoprávněný vstup na území jiného státu pokusíte, bude správní řízení o udělení mezinárodní ochrany zastaveno!.

Rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany

Rozhodnutí OAMP Vám **bude vydáno ve lhůtě 90 dnů** ode dne zahájení řízení; tato lhůta přitom může být ministerstvem v některých případech prodloužena, a to i opakovaně. O této skutečnosti byste byl/a písemně informován/a.

Rozhodnutí ve věci Vaší žádosti o udělení mezinárodní ochrany **nabývá právní moci dnem doručení.**

Následující den po doručení rozhodnutí přestáváte být žadatelem o udělení mezinárodní ochrany!. Jste povinen/povinna vycestovat z České republiky ve lhůtě stanovené ve výjezdním příkazu, který Vám udělí útvar policie!

Žaloba proti rozhodnutí

V případě nesouhlasu s rozhodnutím vydaným OAMP máte **právo podat žalobu ke krajskému soudu** místně příslušnému podle místa Vašeho hlášeného pobytu v době podání žaloby ve lhůtě uvedené v poučení, které je součástí každého rozhodnutí. Tato žaloba má odkladný účinek, s výjimkou níže uvedených případů.

Žaloba musí obsahovat Vaše jméno, příjmení a adresu, na kterou Vám bude soud doručovat písemnosti. Dále musí obsahovat označení rozhodnutí, se kterým nesouhlasíte, a den, kdy Vám bylo toto rozhodnutí doručeno; označení výroků rozhodnutí, se kterými nesouhlasíte; dále právní a skutkové důvody, pro které považujete rozhodnutí za nezákonné; důkazy, které navrhuje provést, a návrh výroku rozsudku soudu. Dále musí žaloba obsahovat datum a Váš podpis. Žaloba musí být podána v českém jazyce a ve dvou vyhotoveních. K žalobě je nutné připojit jeden opis rozhodnutí. Žalobu je možné podat přímo v podatelně příslušného krajského soudu, zaslat poštou nebo prostřednictvím OAMP.

Situace, kdy žaloba nemá odkladný účinek

Žaloba nemá odkladný účinek (tj. nemáte nárok na ubytování, stravu v azylovém zařízení, bezplatnou lékařskou péči a jste povinen/povinna vycestovat z území České republiky) pokud bylo rozhodnuto o zastavení řízení o Vaší žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Žaloba nemá odkladný účinek také v případě, že Vaše žádost byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná, protože přicházíte ze země, kterou Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, případně máte více než jedno státní občanství a mohl/a jste využít ochrany některého z těchto států.

O odkladný účinek můžete požádat písemně příslušný krajský soud, ten by o něm měl rozhodnout bezodkladně. Do doby rozhodnutí soudu o odkladném účinku jste v postavení cizince (tj. nemáte nárok na ubytování, stravu v azylovém zařízení a bezplatnou lékařskou péči), ale můžete pobývat na území České republiky.

Po podání žaloby jste **povinen/povinna bezodkladně** sdělit pracovníkům OAMP, že jste podal/a žalobu ke krajskému soudu, a prokázat to fotokopii žaloby s razítkem podatelny krajského soudu nebo podacím lístkem, pokud žalobu zašlete poštou. Po podání žaloby (má-li odkladný účinek) se nacházíte v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany a máte nárok na ubytování, stravu v azylovém zařízení a lékařskou péči.

Kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně

V případě nesouhlasu s rozhodnutím krajského soudu o Vaší žalobě jste **oprávněn/a podat kasační stížnost** k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně. Pokud podáte kasační stížnost, jste povinen/povinna dostavit se na místně příslušné pracoviště OAMP, kde vám bude vystaveno vízum. Na místně příslušném pracovišti OAMP jste povinen/povinna předložit doklad o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu a doklad o ubytování. Pokud v průběhu řízení o kasační stížnosti změníte místo hlášeného pobytu, jste rovněž povinen/povinna se neprodleně přihlásit k pobytu na příslušném pracovišti OAMP.

Zpětvzetí žádosti o udělení mezinárodní ochrany – „stop azyl“

V průběhu celého správního řízení máte **právo vzít svou žádost o udělení mezinárodní ochrany zpět**. Rovněž během soudního řízení u příslušného krajského či Nejvyššího správního soudu máte právo vzít zpět svou žalobu nebo kasační stížnost. Pokud tak chcete učinit, je nutné sepsat svou žádost písemně a doručit ji na pobytové středisko, kde jste hlášen k pobytu nebo zaslat na adresu OAMP, **Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7**.

Možnost dobrovolné repatriace

V průběhu celého správního a soudního řízení, dále do 7 dnů po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o žalobě a do 24 hodin po nabytí právní moci rozhodnutí o kasační stížnosti jste **oprávněn/a požádat o úhradu jízdného při návratu do vlasti (dobrovolná repatriace)**. Písemnou žádost doručte prosím OAMP nebo Správě uprchlických zařízení v konkrétním pobytovém středisku,

kde jste hlášen k pobytu, případně poštovní přepravou na adresy **Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7** nebo **Správa uprchlických zařízení, Lhotecká 7, 143 01 Praha 12.**

Doručování písemností ministerstvem vnitra

Veškeré písemnosti zasílá OAMP **na adresu Vašeho hlášeného pobytu.**

Pokud jste hlášen/a **v přijímacím či pobytovém středisku**, bude Vám OAMP doručovat písemnosti v tomto středisku pokud možno osobně, případně bude výzvy k převzetí písemnosti pro Vás vyvěšovat na úřední desce. Doporučujeme Vám tuto desku pečlivě a průběžně sledovat, neboť z nepřevzetí některých zásilek pro Vás mohou plynout závažné důsledky.

Pokud Vám bylo povoleno **ubytování v soukromí**, tj. mimo přijímací či pobytové středisko, jste povinen/povinna se přihlásit k pobytu a hlásit změny na příslušném odboru cizinecké policie v místě Vašeho bydliště. OAMP bude v tomto případě vždy zasílat písemnosti na adresu, kterou jste ohlásil/a cizinecké policii. Máte povinnost zdržovat se v místě, kde jste hlášen/a k pobytu, aby Vám mohly být poštovní zásilky doručovány. Doporučujeme Vám rovněž, abyste v místě Vašeho bydliště označil/a místo, kam poštovní doručovatel předává zásilky (poštovní schránka) svým jménem, sledoval/a informace od poštovního doručovatele o uložení konkrétní zásilky a tyto zásilky si v případě uložení vyzvedával/a. Zamezíte tak problémům s doručováním zásilek, které pro Vás mohou mít vážné důsledky.

Dále Vás upozorňujeme, že **na úředních deskách OAMP** umístěných na příslušných místech v azylových zařízeních, jsou oznamovány důležité zprávy pro žadatele. Je důležité tyto úřední desky pravidelně sledovat. Pokud bydlíte mimo pobytové středisko a ministerstvu vnitra se nepodaří doručit Vám zásilku na Vaši adresu nebo váš pobyt není znám, bude výzva k převzetí této zásilky vyvěšena v určeném pobytovém středisku na této úřední desce.

Pokud jste si nemohl/a z vážného důvodu, bez svého zavinění, písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout, můžete namítnout překážku v doručování a žádat její opakované doručení, případně prominutí zmeškaného úkonu.

Vaše korespondence s OAMP, SUZ a soudy

Doporučujeme Vám předávat veškerá svá podání týkající se **správního řízení** před ministerstvem vnitra přímo pracovníkům OAMP v azylových zařízeních, popřípadě zasílat tato podání doporučeně poštovní přepravou na adresu: **Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7.**

Vaše dotazy a stížnosti týkající se ubytování, stravování a poskytování dalších služeb v azylových střediscích adresujte prosím pracovníkům Správy uprchlických zařízení („SUZ“), působícím přímo v jednotlivých azylových střediscích nebo zasílejte doporučeně poštovní přepravou na adresu **Správa uprchlických zařízení, Lhotecká 7, 143 01 Praha 12**. Tyto záležitosti nespádají do působnosti OAMP.

V případě, že jste podal/a žalobu proti rozhodnutí ministerstva vnitra ke krajskému soudu, jste účastníkem soudního řízení a jste tedy povinen/povinna podávat všechny písemnosti v podatelně krajského soudu nebo je zasílat poštou přímo krajskému soudu.

Pobyt v azylovém zařízení

Během pobytu v přijímacím a pobytovém středisku máte **povinnost dodržovat ubytovací řád**, se kterým budete seznámen/a pracovníky Správy uprchlických zařízení. Máte povinnost strpět osobní prohlídku a prohlídku osobních věcí prováděnou příslušníkem policie stejného pohlaví, je-li důvodné podezření, že skrýváte něco, co je podmínkou pro spolehlivé zjištění skutkového stavu věci, nebo věc ohrožující život nebo zdraví osob nebo ovlivňující jejich psychiku (např. alkohol, drogy, zbraně a jiné nebezpečné předměty, doklady, dokumenty apod).

V přijímacím středisku i pobytovém středisku se budete podílet na úhradě nákladů na stravu a ubytování. K této úhradě mohou být však použity pouze ty Vaše finanční prostředky, které převyšují částku životního minima stanoveného zvláštním právním předpisem. V tomto případě nesmíte takové prostředky zatajovat a jste povinen/povinna vždy informovat Správu uprchlických zařízení nebo ministerstvo vnitra o získaných prostředcích, které budou následně na úhradu Vašich nákladů použity.

Pobytové středisko můžete opustit na dobu nejdéle **10 dnů v kalendářním měsíci**. **Opuštění na delší dobu lze povolit, nebrání-li tomu řádné provádění řízení o mezinárodní ochraně**. Opuštění pobytového střediska na dobu delší než 24 hodin jste povinen/povinna písemně oznámit na OAMP a uvést délku takového pobytu, adresu a jméno osoby, u které se budete zdržovat. Opuštění pobytového střediska na dobu delší než 3 dny jste povinen/povinna oznámit písemně nejméně 24 hodin před odchodem z pobytového střediska.

Peníze na stravu a kapesné

S ohledem na možnosti azylového zařízení poskytovat stravu Vám lze namísto stravy poskytnout finanční příspěvek ve výši odpovídající částce životního minima. **Finanční příspěvek se poskytuje pouze za dobu Vaší přítomnosti v azylovém zařízení.**

Dále Vám může být poskytnuto **kapesné** na úhradu drobnějších vydání a Vaši osobní

potřebu. Upozorňujeme Vás, že kapesné se poskytuje pouze za dobu Vaší přítomnosti v azylovém zařízení, a po dobu poskytování finančního příspěvku na stravu (viz výše) Vám kapesné nenáleží, neboť je už v poskytované částce zahrnuto.

Kapesné se vyplácí ve výplatním termínu stanoveném prováděcím právním předpisem. Pokud se bez závažného důvodu ve výplatním termínu k výplatě kapesného nedostavíte, nárok na kapesné za dané výplatní období Vám zaniká!

Ubytování mimo pobytové středisko

Pokud chcete být ubytován/a **mimo pobytové středisko (v soukromí)** a změnit tedy místo svého pobytu, musíte postupovat následujícím způsobem:

Na útvaru policie místně příslušném podle nového místa pobytu předložíte písemnou žádost, k níž přiložíte **písemný souhlas vlastníka objektu**, kde chcete být ubytován/a který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním. Musí se jednat o objekt nebo jeho část určenou k bydlení nebo ubytování. Písemný souhlas musí být opatřen úředně ověřeným souhlasem vlastníka.

OAMP po ukončení šetření provedeného pracovníky policie rozhodne, zda se Vám ubytování mimo pobytové středisko povoluje. Dále jste povinen/povinna se do 3 dnů dostavit na útvar policie v místě Vašeho nového bydliště, předložit povolení OAMP a přihlásit se k pobytu. **Do 3 pracovních dnů jste povinen/povinna dostavit se k místně příslušnému OAMP a předložit průkaz žadatele ke kontrole.** Při odchodu z pobytového střediska Vám pracovníci OAMP sdělí, které pracoviště OAMP bude pro Vás nově příslušné pro úkony v rámci řízení, prodlužování platnosti průkazu apod. Upozorňujeme Vás, že pokud Vám bude ubytování mimo pobytové středisko povoleno, bude OAMP zasílat písemnosti na tuto povolenou adresu **až ode dne skutečného přihlášení.**

Pokud jste již ubytován/a hlášen/a k pobytu mimo pobytové středisko a chcete změnit místo svého pobytu v soukromí, předložte výše uvedené doklady (písemný souhlas vlastníka objektu) **na útvaru policie místně příslušném podle nového místa pobytu.** Po šetření pracovníků policie rozhodne OAMP, zda Vám změnu místa pobytu povolí. Dále jste povinen/povinna se do 3 dnů dostavit na útvar policie v místě Vašeho nového bydliště, předložit povolení OAMP a přihlásit se k pobytu.

Pokud zvolíte bydlení v soukromí, hradíte si náklady spojené s pobytem z vlastních prostředků; lékařská péče je Vám i nadále poskytována bezplatně. OAMP Vám může na základě Vaší žádosti poskytnout **finanční příspěvek** za podmínek stanovených zákonem o azylu, až do výše

1,6 násobku částky životního minima stanoveného zvláštním právním předpisem, a to nejdéle po dobu 3 měsíců. O přiznání tohoto příspěvku můžete požádat v azylovém středisku, kde jste hlášen/a k pobytu, nebo na adrese **Ministerstvo vnitra, pošt. schr. 21/OAM, 170 34 Praha 7.**

Zaměstnání

Po dobu 1. roku od zahájení Vašeho řízení o udělení mezinárodní ochrany nesmíte na území České republiky pracovat! Po uplynutí této doby můžete požádat o vydání povolení k zaměstnání u příslušného Úřadu práce a legálně se ucházet o zaměstnání.

Zdravotní péče

Po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany máte právo na **poskytování bezplatné zdravotní péče** v rozsahu péče hrazené ze zdravotního pojištění stanoveném zvláštním právním předpisem a dále právo na hrazení zdravotní péče v souvislosti s nařízenou karanténou anebo jiným opatřením v souvislosti s ochranou veřejného zdraví. To neplatí, pokud pobýváte na území ČR na základě povolení k trvalému pobytu.

K prokázání nároku na poskytování bezplatné zdravotní péče v rozsahu péče hrazené ze zdravotního pojištění Vám bude příslušnou Všeobecnou zdravotní pojišťovnou vydán **Náhradní průkaz pojištěnce**. Bližší informace Vám poskytnou pracovníci Správy uprchlických zařízení.

Přestupky

Při porušení či nesplnění povinností, které jsou Vám stanoveny zákonem o azylu, se můžete dopustit přestupku!

Přestupku se dopustíte například nepřiznáním finančních prostředků, kterými disponujete v době vašeho pobytu v azylovém zařízení, neodevzdáním věcí ohrožující život či zdraví osob jako i alkoholu a jiných návykových látek, nesplněním povinností spojených s možností opuštění pobytového střediska na dobu delší než 24 hodin, s povinností prokazovat svou totožnost průkazem o udělení mezinárodní ochrany a chránit tento průkaz před poškozením, ztrátou či jiným zneužitím. Za přestupek je považováno i nesplnění příkazů a pokynů policie nebo ministerstva vydanými ve spojitosti s vykonáváním úkolů stanovených zákonem o azylu.

Za přestupek Vám může být uložena finanční pokuta do výše 2000 Kč!!!

Ochrana osobních údajů

Vaše osobní údaje jsou zpracovávány ministerstvem vnitra v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Jsou vedeny v evidencích ministerstva pouze za účelem řízení o mezinárodní ochraně.

V rámci řízení vedených dle zákona o azylu má ministerstvo vnitra zákonnou povinnost chránit Vámi sdělené údaje zjišťované pro potřeby vydání rozhodnutí zejména ve vztahu ke státním orgánům země Vašeho původu. Stejně tak musí chránit Vámi sdělené údaje, které se týkají Vašich rodinných příslušníků v zemi původu. To znamená, že ministerstvo vnitra nesdělí orgánům Vaší země původu, že zde žádáte o udělení mezinárodní ochrany ani další informace získané v rámci vedeného řízení o mezinárodní ochraně.

Pokud zjistíte nebo se domníváte, že ministerstvo zpracovává Vaše osobní údaje v rozporu se zákonem o azylu a zákonem o ochraně osobních údajů, jste oprávněn/a požadovat od ministerstva vysvětlení, případně odstranění vzniklého stavu. V případě, že nebude tomuto požadavku vyhověno, máte právo obrátit se přímo na Úřad pro ochranu osobních údajů.

Žadatelům, kteří podali žádost o udělení mezinárodní ochrany na mezinárodním letišti, ve vězení nebo v Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC), doporučujeme věnovat zvýšenou pozornost přiloženému dodatku tohoto poučení!!